Ватанни севмак иймондандур!

ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ

Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг газетаси

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

1994 йил 20 январь, пайшанба № 17—18 (21.622). Сотувда эркин нархда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ДАВЛАТ СОЛИҚ БОШ БОШҚАРМАСИНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ДАВЛАТ СОЛИҚ ҚЎМИТАСИГА АЙЛАНТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқ ва назорат органлари фаолиятини тартибга солиш, ягона давлат солиқ ва божхона сиёсатини ўтказиш, Ўзбекистон Республикасининг иқтисодий манфаатларини ҳимоя қилинишини таъминлаш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат солиқ бош бошқармаси негизида Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ташкил этилсин.

2. Ўзбекистон Республикасининг Давлат божхона қўмитаси бош божхона бошқармасига айлантирилсин ва у Ўзбекистон Республикасининг Давлат солиқ қўмитасига бўйсундирилсин.

Давлат солиқ қўмитаси раисининг ўринбосари — бош божхона бошқармасининг бошлиғи лавозими таъсис этилсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлигининг иқтисодиёт соҳасидаги жиноятларга қарши курашиш бошқармаси ва унинг жойлардаги бўлинмалари тугатилиб, улар ходимлари сонининг 50 фоизи Давлат солиқ қўмитасига берилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Давлат солиқ қўмитаси таркибида махсус тафтиш-назорат бошқармаси ташкил этилсин.

Махсус тафтиш— назорат бошқармасининг бошлиғи — давлат солиқ қўмитаси раисининг ўринбосари лавозими таъсис этилсин.

4. Ўзбекистон Республикасининг Вазирлар Маҳкамаси республика ҳукуматининг қарорларини мазкур Фармонга мувофиқлаштирсин, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисидаги низомни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

5. «Ўзбекистон Республикасининг Давлат божхона қўмитасини ташкил этиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1992 йил 10 августидаги Фармони ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1994 йил 18 январь.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИНИНГ ТАКЛИФЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Банк тизимини юқори малакали мутахассислар ва тажрибали раҳбарлар билан янада мустаҳкамлаш, банк ахборотини муҳофаза этиш, ижозат этилмаган ва маблағлар ўғирланишига сабаб бўладиган ҳатти-ҳаракатларнинг олдини олиш, шунингдек, бу соҳадаги коррупция, порахўрлик ва таъмагирликка қарши курашни кучайтириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг:

— республиканинг бутун банк тизими вилоят, шаҳар ва туман бўлимлари (филиаллари) раҳбарлари фақат Ўзбекистон Республикаси Марказий банки бошқарувининг қарори билан вазифаларига тайинланадиган ва вазифаларидан озод қилинадиган тартибни ўрнатиш тўғрисидаги;

— Ўзбекистон Республикаси Марказий банки аппарати таркибида махсус ички хавфсизлик бошқармасини ташкил этиб, унинг зиммасига банк тизимидаги коррупция, порахўрлик, таъмагирлик ва бошқа салбий ҳолатларнинг олдини олиш ва уларга қарши курашиш масалаларини юклаш тўғрисидаги таклифлари қабул қилинсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги билан биргаликда бир ой муддат ичида амалдаги қонунларга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги таклифларни тақдим этсинлар.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Б. С. ҲАМИДОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ—ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОЛИЯ ВАЗИРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Бахтиёр Султонович Ҳамидов Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — Ўзбекистон Республикаси молия вазири этиб тайинлансин ва шу сабабдан Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари лавозимидан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитаси раиси вазифасидан озод қилинсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1994 йил 18 январь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Э. Ж. БОҚИБОЕВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОЛИЯ ВАЗИРИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Эркин Жўраевич Боқибоев бошқа ишга ўтгани муносабати билан Ўзбекистон Республикаси молия вазири вазифасидан озод этилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1994 йил 18 январь.

ИШОНЧ ЁРЛИҒИ ТОПШИРИЛДИ

СУРАТДА: ишонч ёрлиғини топшириш пайти.

С. ҚУРБОНБОЕВ тасвири.

Финляндия Республикасининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси этиб тайинланган Койстинен Антти Тапио 18 январь куни мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовга ишонч ёрлиғини топширди.

Элчи жаноблари ишонч ёрлиғини топшира туриб, Ўзбекистон раҳбарига Финляндия Президенти Мауно Койвистонинг самимий саломини етказар экан, Ўзбекистонга элчи этиб тайинланганидан мамнуният изҳор этди.

— Сизнинг юртимизга қилган сафарингиз,— деди элчи, — икки мамлакат ўртасидаги савдо-иқтисодий, маданий ва дипломатик муносабатларни ривожлантиришга кенг имкониятлар яратиб берди.

Ислом Каримов Койстинен Антти Тапио жанобларини қутлаб, унинг мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик алоқаларини янада кенгайтиришда билими ва кучини сафарбар этишига умид билдирди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири С. Саидқосимов иштирок этди.

(ЎзА).

ФЕДЕРАЦИЯ КЕНГАШИ МАЖЛИСИ

18 январь куни Ўзбекистон касаба уюшмалари федерацияси кенгашининг мажлиси бўлди. Унда Президент Ислом Каримов Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг бир йиллигига бағишланган тантанали йиғилишда ва Олий Кенгаш ўн тўртинчи сессиясида сўзлаган нутқларида баён этилган фикрлар асосида касаба уюшмалари фаолиятини яхшилаш масалалари муҳокама этилди. Федерация кенгаши раисининг биринчи ўринбосари Т. Собитов шу ҳақда маъруза қилди.

Мажлисда сўзга чиққанлар ҳуқуқий демократик давлатни барпо этиш, бозор муносабатларига ўтиш, ижтимоий муҳофазани кучайтиришда касаба уюшмаларининг ўрни ва вазифалари тўғрисида гапирдилар.

Кенгашда ташкилий масала кўрилди. Б. Алламуродов саломатлиги ёмонлашгани сабабли аризасига биноан республика касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши раиси вазифасидан озод этилди. Ҳ. Жамолов Федерация Кенгаши раиси этиб сайланди.

Республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков мажлисда нутқ сўзлади.

Мажлисда Ўзбекистон Президентининг давлат маслаҳатчиси М. Умурзоқов қатнашди.

ХАЛҚЛАР ЎРТАСИДА ТИНЧЛИК ВА ТОТУВЛИК УЧУН

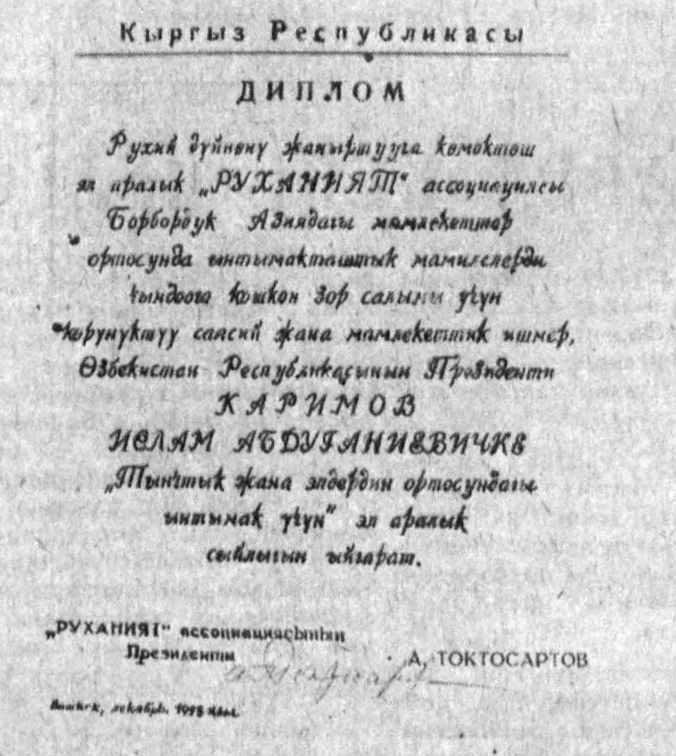
Кыргыз Республикасы

ДИПЛОМ

Рухий дүйнөнү жаңыртууга көмөктөш эл аралык „РУХАНИЯТ" ассоциациясы Борбордук Азиядагы мамлекеттер ортосунда ынтымакташтык мамилелерди чыңдоого кошкон зор салымы үчүн Кыргызстан Республикасынын Президенти КАРИМОВ ИСЛАМ АБДУГАНИЕВИЧКЕ „Тынчтык жана элдердин ортосундагы ынтымак үчүн" эл аралык сыйлыгын ыйгарат.

„РУХАНИЯТ" ассоциациясынын Президенти А. ТОКТОСАРТОВ

Бишкек, декабрь 1993 жыл.

Мазкур мукофот муассиси — «Руҳоният» халқаро уюшмаси миллий маданиятларни, қадриятларни тиклашга кўмаклашади, умумжаҳон маънавий бойликларини кенг миқёсда тарғиб қилади. Унинг қароргоҳи Бишкекда бўлиб, дунёдаги бир қанча мамлакатлар билан алоқа боғлаган.

Юксак мукофот халқлар ўртасида тинчлик, биродарлик, тотувликни қарор топтиришга беқиёс ҳисса қўшган давлат ва жамоат арбобларига берилади. Мукофот соҳибига диплом, нишон билан бирга, тинчлик тимсоли сифатида оқ от, оқ шунқор совға қилинади, эгнига зар чопон ёпиб, оқ қалпоқ кийгизилади.

СУРАТДА: «Халқлар ўртасида тинчлик ва тотувлик учун» мукофотининг биринчи лауреати — Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовга топширилган диплом ва нишон.

(ЎзА).

● ХДП: сиёсий ташкилот нуфузи

БИРИДА ЯХШИ, БИРИДА АКСИ...

Партия обрўси, нуфузини биз кўп ҳолларда ХДП аъзоларининг сон ва сифат жиҳати белгилайди, деб ҳисоблаймиз. Аслида шундай ҳам. Қаерда партия аъзолари сони ортса, сифати яхшиланса ўша сиёсий ташкилотни кўкларга кўтарамиз. Бироқ, партия обрўси, деганда молиявий аҳволни, кирим ва чиқимни ҳам тўлиқ ҳисобга олмоқ керак. Чунки ҳар бир ташкилотни: хоҳ у бошланғич, хоҳ у партия кенгаши бўлсин шубҳасиз, молиявий аҳволи яхши бўлсагина қўли узун, иши эса унумли бўлади.

Хўш, аҳволни қандай қилиб ўнглаш мумкин? Қандай йўл тутилса Ўзбекистон ХДП мулки, даромади кўпаяди?

Партия ҳаёти, унинг молиявий аҳволи хусусида тўхталар эканмиз, бу ўринда Ўзбекистон Халқ демократик партияси Навоий вилоят кенгашини мисол тариқасида олиш мумкин. Кенгашнинг аксарият бюро йиғилишлари бадаллар тушуми, ижарага берилган бинолардан келаётган даромадларга бағишланади. Кўп ҳолларда баъзи шаҳар ва туманлардаги молиявий аҳвол ўрганилиб, котибларга танбеҳ ва огоҳлантиришлар берилади. Бунга мисол қилиб, Томди, Учқудуқ туманлари, Навоий ва Зарафшон шаҳарлари партия кенгашларини кўрсатиш мумкин.

Бироқ, бюроларда Қизилтепа, Навоий, Конимех, Навбаҳор, Нурота туманлари партия кенгашлари иқтисодиёти, молиявий аҳволига юқори баҳо берилади. Бу нечоғли тўғри ёки нотўғрилигини аниқлаш мақсадида яқинда мазкур партия ташкилотларида бўлиб, молия ишлари, кирим-чиқимлар аҳволи билан танишдик. Вилоят партия кенгаши юқори баҳо берганича бор экан. Масалан, Ўзбекистон ХДП Навоий туман кенгашида (котиби Матлуба Азизова) молиявий аҳвол ниҳоятда яхши. Аъзолик бадалларини йиғиш, ижарадаги бинолардан маблағ олишдан ташқари, кенгашга қўшимча даромадлар келиб турибди. Қандай қилиб дейсизми? Изланиш, тадбиркорлик бўлса бас экан. Чунки, кенгаш ҳузурида пуллик курслар, тўгараклар очилган бўлиб, улардан йилига 10—12 миллион сўм фойда кўриляпти.

Худди шундай, Ўзбекистон ХДП Конимех тумани кенгашида ҳам (котиби Усен Умаров) молиявий аҳволни ўнглаш учун қатор ташаббуслар юзага келган. Қўйчилик ёрдамчи хўжалигидан ташқари бу кенгаш ҳузурида «Ўрнак» кичик корхонаси ташкил этилган. Мазкур корхонада туя жуни қайта ишланмоқда. Бултур бу корхона кенгашга 4 миллион сўм соф фойда келтирди. Бундан ташқари, кенгаш партия фаоллари саъй-ҳаракати билан «Шофиркон», «Сарибел» давлат хўжаликларида ҳам қўй жунидан жемпер, рўмол тўқиш корхоналари юзага келди. Бу биринчидан, иқтисодий аҳволни яхшиласа, иккинчидан, кўпгина аҳолини иш билан таъминлашга ёрдам беради. Бу сингари ташкилотчилик ва ташаббускорликни Ўзбекистон ХДП Навбаҳор туман кенгаши мисолида (котиби Эркин Тоғаев) ҳам кўриш мумкин. Кенгашнинг амалий кўмаги билан туманда 30 гектар янги ўзлаштирилган ерларга шоли экилди. Бунда «Янгиқўрғон», «Учтут», Соатқул Жўраев, Йўлдош Охунбобоев номли жамоа хўжаликлари бошланғич партия ташкилотлари жонбозлик кўрсатишди. Натижада кўплаб арзон ва сифатли шоли етиштирилди. Айни пайтда бу шоли навбаҳорликларга энг арзон нархда тарқатиляпти. Кенгашга эса 5 миллион сўмга яқин маблағ тушди. Қизилтепа, Нурота туманларида ҳам ғишт ишлаб чиқариш, тивит, эчки жунидан рўмол тўқиш корхоналари ишлаб турибди. Буларнинг ҳаммаси кенгашлар молиявий аҳволи учун хизмат қилади. Хуллас, бу ишлар баъзи туманларда яхши, бошқаларида акси...

Қани энди, бу сингари ташаббускорликдан бошқа туман ва шаҳар кенгашлари фаоллари ҳам тегишли хулоса чиқаришса?!

Музаффар ШАРОПОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

Янгиликлар Воқеалар Хабарлар

● ХДП ҳаётидан

ВАЗИФАЛАР БЕЛГИЛАБ ОЛИНДИ

Ўзбекистон ХДП Наманган шаҳар Кенгашида ишлаб чиқариш корхоналари бошланғич партия котибларининг семинар ўқуви бўлиб ўтди.

Семинарда асосан янги йилда бошланғич партия ташкилотлари олдида турган вазифалар ва режалар ҳақида келишиб олинди. Олий мажлис ва маҳаллий кенгашларга бўладиган сайловларга тайёргарлик, миллий истиқлол мафкурасини яратишда партия аъзоларининг ролини мустаҳкамлаш ҳақида шаҳар кенгаши биринчи котиби Акбарали Умаров маъруза қилди. Муҳокамага бой семинарда бошланғич партия котибларидан М. Тўхтабоева, Ю. Ражаббоев, Ў. Ҳасанов, И. Усмоновлар ўзларининг фикр-мулоҳазаларини билдириб, таклифлар айтишди.

● Ҳамкорлик

ФРАНЦИЯДА МАЛАКА ОШИРАДИЛАР

Франциянинг Руаян шаҳрида ўзбекистонлик мактаб ўқитувчиларининг ойлик малака ошириш ўқиши бошланди. Андижон, Бухоро, Тошкент, Нукус ва бошқа шаҳарлардан сафарга йўл олган 16 нафар ўқитувчи тил ўргатиш аудиовизуал усули мактабида сабоқ олишади.

Бу имкониятни Франциянинг Ўзбекистондаги элчихонаси яратди. Элчихона иккала мамлакат ўртасида маданий ҳамкорлик дастурини амалга ошириш юзасидан анчагина иш қилди. Жумладан, элчихонанинг саъй-ҳаракати туфайли Тошкентда француз тили ахборот маркази ташкил этилган. Ўзбек ўқитувчиларининг Франция сафари ҳам мамлакатларимиз ўртасида таълим соҳасидаги алоқаларни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

● Юртимиз меҳмонлари

МАФТУНКОР САМАРҚАНД

Швециянинг Гётеборг шаҳри ҳокимияти вакиллари Самарқандга келдилар.

Қадимий шаҳар аҳли ва унинг обидалари билан танишув меҳмонларда катта таассурот қолдирди. Самарқанд шаҳар ҳокими А. Носиров билан бўлган учрашувда Самарқанд билан Гётеборг ўртасида биродарлик ва ҳамкорлик ришталарини ўрнатишга келишиб олинди. Гётеборг Швециянинг йирик порт шаҳарларидан бўлиб, 450 мингдан ортиқ аҳоли истиқомат қилади. Ўзаро ҳамкорлик ҳақидаги ҳужжатлар яқин орада имзоланади.

● Савобли ишлар

УМРА САФАРИ

Қашқадарё вилоятидан мухбиримиз Мусо Каромовнинг хабар қилишича ХДП вилоят кенгашининг биринчи котиби, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати Фармон Омонов бошчилигидаги мусулмонлар сафарга йўл олишган.

36 нафар қашқадарёлик мусулмон Умра ибодатини адо этиш учун Саудия Арабистонига йўл олдилар. Улар орасида меҳнат фахрийлари, илғор ишчилар ва хўжалик раҳбарлари бор.

● Янги қувватлар

ОЛТИ ХИЛ МАҲСУЛОТ

● ҚАШҚАДАРЁ (вилоят мухбиридан). Вилоят гўшт ва сут саноати ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли Яккабоғ сут заводининг ишга тушганига атиги уч ой бўлди. Лекин қисқа вақтда корхонада маҳсулот ишлаб чиқариш кўпайди.

Ҳозир завод туман хўжаликларидан келтирилаётган 20-22 тонна сутни қайта ишлаб кефир, сариёғ, бринза, ёғли сут, пишлоқ каби етти хил маҳсулот ишлаб чиқараётир. Келгуси йилда корхона қувватини янада ошириш мўлжалланмоқда. Муҳими, музқаймоқ ва пишлоқ тайёрлаш цехлари тўла ишга туширилади. Шунингдек заводда сут маҳсулоти қуритилиб, Казиен ишлаб чиқариш йўлга қўйилади. Бу, клей саноати учун зарур хом ашёдир.

(Мухбирлар ЎзА ва хатлар асосида тайёрланди).

Янгиликлар Воқеалар Хабарлар

• ХДП: котиблар иш тажрибасидан

«ИШИМНИ ЖУДА ЯХШИ КЎРАМАН»

— ДЕЙДИ ЎЗБЕКИСТОН ХДП СИРҒАЛИ ТУМАН КЕНГАШИНИНГ БИРИНЧИ КОТИБИ ЁҚУТХОН ИСҲОҚОВА

Тўғриси, у билан кўпдан буён суҳбатлашиш иштиёқида юрардим. Негаки, ўтган икки йил мобайнида Сирғали тумани партия аъзолари сони 2500 нафарга етганлиги, 130 та бошланғич партия ташкилоти ўз фаолиятига 506 нафар юқори малакали ишчини, 1802 нафар зиёлини, 554 нафар ёшни жипслаштиргани, уларнинг ярми — 1187 нафари аёллар экани мени жуда қизиқтирарди.

Эътиборлиси шундаки, Ўзбекистон ХДП Сирғали туман кенгаши бошланғич партия ташкилотларига аъзоликка қабул қилинганларнинг 1853 нафари биринчи маротаба ҳаётини сиёсий ташкилот билан боғлаганлар.

Ниҳоят, яқинда Ёқутхон опа билан дилдан суҳбатлашиб олдик.

— Ёқутхон Саидазизовна, гапни партия билан боғлиқ ишларингиздан бошламасакда, аввал ўзингиз, оилангиз ҳақида икки оғиз...

— Одатда мухбирлар олдин ишдан, кейин оиладан сўрашар эди. Икки ўғлим Элшоджон, Дилшоджон ва бир қизим Ферузани турмуш ўртоғим билан тарбиялаяпмиз.

— Уй-рўзғор ташвишлари, бу ёқда биринчи котиблик қийнамаяптими?

— Йўқ. Шу ишимни жуда яхши кўраман. Балки шундандир чарчоғим билинмайди. Партия аъзоларимизнинг деярли ярми аёллар. Бирор ташаббус билан олдимга келишса уни бажариш йўл-йўриқларини бирга маслаҳатлашамиз.

— Энди ўз иш фаолиятингиз, Ўзбекистон ХДПнинг бугуни, эртаси, қолаверса келажаги ҳақида гапириб берсангиз.

— Ўтган йилнинг ноябрь ойида Ўзбекистон ХДП туман кенгашининг ташкил топганига икки йил тўлган эди. Бу албатта, партия ҳаётида жуда қисқа вақт бўлса-да, воқеаларга жуда бой. Қувонарлиси шундаки, ундан қоқилмасдан қаддимизни ростлаб чиқдик. Партиямизнинг Дастурини амалда рўёбга чиқариш учун бошланғич ташкилотлар дадил ҳаракат қилмоқда. Сирғали тумани кенгаши ўз фаолиятини меҳнат жамоаларида, аҳоли турар жойларида деб билади.

Зиёлиларни кўпроқ партия ишига жалб этиш мақсадида тиббиёт ва маориф ходимлари орасида кўпроқ иш олиб борганлигимиз ўз натижасини берди. 173 тиббиёт ходими, 297 ўқитувчи ва 425 нафар тарбиячи сафимизга қўшилди. Уларни маҳаллалар орқали жалб этдик. Туманимиздаги мавжуд 28 маҳалланинг 16 тасида бошланғич партия ташкилоти тузилди.

— Партиянинг обрў-эътибори ошиб бориши учун қандай йўлни танлагансизлар?

— Тумандаги уйғур, корейс маданият марказлари, фахрийлар кенгаши, Ёшлар Иттифоқи, Қаҳрамон оналар, «Чернобиль саломатлик жамиятлари» билан ҳамкорлигимиз, улардаги талабчан аъзоларимизнинг фаол ишлаши, биргаликда тез-тез ўтказадиган тадбирларимиз ўз самарасини бермоқда. Масалан, қариялар ва ногиронлар кунини нишонлашни туман миқёсида ўтказишни туман кенгаши ўз бўйнига олиб, юқоридаги жамоат ташкилотларини жалб этди. Усмон Носир боғида ўтказилган қабул маросими кўп маҳалла бошланғич партия ташкилотларида ўз кучига ишонч уйғотди.

Бундан ташқари, «Ватанимни териннум этаман» кўрик-танловини эслайлик. Уни кенгашимиз маҳаллалар, боғча ва мактабларда ўтказди. Мусобақа якунида Нўғой-Қўрғон, Ёрқинҳаёт, Маданият, Навоий маҳалла фаоллари, 51, 292-боғча хизматчилари, 104, 6-мактаб ўқитувчилари куч синашдилар. Уларнинг фольклор дасталари пуллик мукофотларга сазовор бўлди.

Туман партия кенгаши хайрия ишларидан ҳам четда қолгани йўқ. Ногиронлар ҳолидан хабар олиш билан бирга, уларга ногиронлик аравачалари, китоблар, пуллик совғалар топширишмоқда. Бошланғич партия ташкилотлари котиблари, маҳалла оқсоқоллари билан тез-тез учрашиб, уларни қизиқтирган саволларга жавоб топиш ниятида туман ҳокимияти бўлимлари мудирлари иштирокида давра суҳбатлари уюштирмоқда. Яқинда ўтказилган туман ички ишлар бошқармаси бошлиғи Ҳ. Азизов меҳнат биржаси, туман ижара дўконлари уюшмасининг бошлиқлари И. Туропов, А. Исломов, уй-жой тақсимлаш бўлими мудири А. Мирсоатовлар билан бўлган учрашувлар ҳам қизиқарли, савол-жавобларга бой бўлди. Бу каби учрашувларни ёш ўқитувчилар, муҳандислар, ишбилармон аёллар билан ўтказиш анъанага айланиб боряпти. Муддаомиз бу билан иқтисодий қийинчиликларни енгиш ва ёш истеъдодларни излаб топишдир.

— Ўзбекистон ХДП ўзининг ишлаш услубини ўзгартириб, катта масъулият, янгича ёндошиш орқали кенг омма орасига кириб бораётир. Бу борада туман кенгаши нималарга аҳамият беряпти?

— Биз аввало, партиянинг ролини халқ ва Президент ўртасида узлуксиз занжир бўла олишида деб биламиз. Шу боис асосий олиб бораётган ишларимиздан бири тарғиботдир. Тез-тез сиёсий мулоқотлар ўтказиб, Президентимизнинг сиёсатидан келиб чиқадиган вазифалар, унинг чуқур мазмуни, назарий, амалий моҳиятини тушунтириб борамиз. Меҳнат жамоаларида иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш йўлларини, долзарб вазифаларни режалаштириб оламиз.

Туманимиздаги қуёшдан сақлаш ускуналар заводи, Ёғоч ишлаб чиқариш корхонаси, Тошкент аэропорти, 4-автосарой, марказий универсал дўкони, Жомий, Маданият маҳаллалари бошланғич партия ташкилотлари олиб бораётган ишлар давра суҳбатлари қизиқарли ўтмоқда. Уларда туман кенгашининг ижроия бюро аъзолари қатнашмоқдалар. У. Тожибеков, М. Аъзамқулова, Т. Турсунхўжаев, Ш. Риспоев, А. Саранцев ва А. Исломовлар ҳар бир ишимизда энг яқин кўмакдошимиздир.

Кейинги пайтда иқтисодий ислоҳотлар уларни амалга ошириш тўғрисида жуда кўп гапириляпти. Шунинг учун олий мақсадимиздан бири — бу ҳар бир кишини юрт фидойиси даражасида тарбиялаш, ҳалол меҳнатга жалб этиш, деб биламан.

Ўрта бўғин кадрларни ҳам сиёсий ташкилотимизга жалб қиляпмиз. Биргина ўтган йилнинг охирги чорагида 42 нафар цех бошлиқлари, бўлим мудирлари ва бош муҳандисларнинг сафимизга қўшилгани фикримиз далилидир.

— Ёқутхон опа, Покистонлик бир дўстим бизда аёллар кўпроқ оила ташвишида бўлади, деган эди. Сиз бунга қандай қарайсиз?

— Жамиятда аёлларга нисбатан «Она, тарбиячи, уй бекаси» деган тушунча кўпроқ ўрнашиб қолганлиги ҳаммамизга аён. Аёлларга муносабат энди ўзгариб бораётир. Покистон бош вазири ҳам аёл киши. Гарчи биз ривожланган давлатлар қаторидан тез орада жой олишни мақсад қилаётган эканмиз янги мафкурамизда аёллар ўрнини чуқурроқ тушунмоғимиз даркор. Яъни «Эркак — аёл — оила — жамият». формуласида замонамизга мос доно сиёсат қўлланса, дейман. Бу борада Асосий Қонунимиз кенг йўл очиб берган. Шундай экан, «Аёллар уйида, бола-чақасига бош бўлиб ўтирсин» деган фикрга сира қўшила олмайман.

Ўзбекистон ХДП Сирғали туман кенгаши фаолиятида аёллар билан ишлашга кўп ўрин беришган. Раҳбар ва ишбилармон аёллар, хотин-қизлар қўмитаси билан тез-тез қизиқарли мулоқотлар ташкил этамиз. Миллий анъаналаримиз, қадриятларимиз хусусида, тўй ва маракаларимиз ҳақида доимо фикр юритамиз. Уларни ҳаётга татбиқ этиш йўл-йўриқларини биргаликда кўриб чиқамиз.

«Ўзбекрайфл» корхонаси директори Ж. Мартиросова, 17-болалар шифохонаси бош шифокори З. Ан, Маданият, Иттифоқ, Нўғой-Қўрғон маҳаллалари хотин-қизлар қўмиталарининг раислари Д. Бекназарова, Т. Комилжонова М. Абдуллаевалар туман кенгашининг фаолларидандир. Бошланғич партия ташкилотларимизнинг котиблари орасида ҳам аёлларнинг сони ортиб бормоқда. Демак, уларга бўлган ишонч юқори.

Эркин ЭСИРГАДИЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• Сарҳисоб

ТАДҚИҚОТЛАР КЎП, ҚИЛИНАЖАГИ УНДАН ҲАМ...

Ўзбекистон Республикаси тарихи музейи катта мажлислар залида Ўзбекистон Фанлар академияси Ижтимоий-гуманитар фанлари бўлимининг бир йиллик ҳисоботига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда олимлар, профессор-ўқитувчилар, хуллас, фанимиз заҳматкашлари иштирок этишди.

Ҳисобот йиғилишида Ўзбекистон Фанлар академияси вице-президенти, академик Иброҳим Искандаровнинг «ЎзФА Ижтимоий-гуманитар фанлар бўлими илмий муассасаларининг 1993 йилги илмий-тадқиқот фаолияти якунлари ва 1994 йилдаги вазифалар тўғрисида»ги маърузаси тингланди. Маърузадан ўтган йилнинг сарҳисоблари аниқ илмий-тадқиқотларнинг натижалари муфассал баён қилинди. Умумийлик ва хусусийлик муносабатлари таҳлил этилди. Янги шароитда миллий муносабатларнинг ривожланишидаги ўзига хос жараёнлар очиб берилди. Инсон муаммосининг турли қирралари, мутафаккирларнинг ахлоқий ғоялари, маънавият ва руҳият масаласи, жадидчилик ҳаракати, мустақилликни мустаҳкамлаш муаммолари тадқиқ қилинди.

Ўзбекистон Республикаси миллий истиқлол мафкураси концепцияси асосларининг ишлаб чиқилиши мамлакатимиз ижтимоий ҳаётида муҳим воқеа бўлди. Унинг асосий қоидаларини барча сиёсий партия ва ҳаракатлар қўллаб-қувватлашди. У бугунги кунда изчиллик билан ҳаётга татбиқ этила бошланди.

Умумжаҳон ва Ватан тарихи, тарихий жараёнлар муаммоси, Марказий Осиё халқларининг қадимдан то ҳозирги замонгача бўлган даврдаги тарихий тараққиёти ва турмуш тарзи масалаларини ўрганишга алоҳида эътибор берилди. Бунда «Ўзбекистон республикасининг ҳозирги тараққиёт жараёни ва муаммолари», «Полиоэкология ва Ўрта Осиёнинг ибтидоий одамлар томонидан ўзлаштирилиши», «Ўзбекистоннинг қадимги деҳқон ва чорвадор аҳолиси», «Марказий Осиёда шаҳар маданиятининг ривожланиш босқичлари», «Марказий Осиёда қадим ва ўрта асрларда Буюк ипак йўли тармоқларининг шаклланиши» мавзулари бўйича олиб борилган тадқиқотлар характерлидир. Ўзбекистон халқлари маънавий мероси, тили, адабиёти ва фольклорининг тарихий ва ҳозирги тараққиётини яхлит тадқиқ этиш муаммолари доирасида Шарқ халқларининг тарихи, фани ва маданиятига оид ёзма ёдгорликлар асосида тарихнавислик ва манбашунослик тадқиқотлари олиб бориш ҳамда нодир манбаларни нашр қилишга катта эътибор берилди. Бу ўринда «Ўрта Осиё: Темур ва темурийлар даври», «Бобур ва Бобурийлар даври тарихи ва манбалари», «Ислом тарихи ва асосий манбалари» мавзулари, хорижий Шарқ мамлакатларидаги ижтимоий-сиёсий, маънавий ва маданий, адабий жараёнлар, Ўзбекистоннинг Яқин Шарқ, Ўрта Шарқ ва Жанубий Осиё мамлакатлари билан сиёсий, дипломатик алоқалари бўйича олиб борилган тадқиқотлар диққатга сазовордир.

Йиғилишда шу нарса маълум бўлдики, кўпгина институтларда фаолият кўрсатаётган олимларимиз амалга ошираётган тадқиқотлар кўп, шу билан бирга келгусида улар олдида турган вазифалар ундан ҳам кўпдир. Буни музокарага чиққан олимларимиздан М. Ҳайруллаев, А. Асқаров, О. Ҳикматов, Т. Мирзаев, Ф. Сулаймонова, М. Файзиев, Ҳ. Зинеев, Ф. Исҳоқов, Ўзбекистон ФА мухбир аъзолари И. Султонов, С. Азимжонова, Ў. Исломов, И. Қўчқортоевларнинг фикр-мулоҳазалари, таклифларидан ҳам билса бўлади.

Олимларимиз сермаҳсул ишлаши лозимлиги йиғилишда кўп бор таъкидланди. Негаки, бизнинг ўтмишимиз бой тарихга эга, уни аниқ ва очиқ баён этиб, аввало, ўзимизга, қолаверса, жаҳон халқларига етказа олмас эканмиз, авлодларимиз олдида қарздор бўлиб қолаверамиз...

Ҳисобот сўнгида олимлар Ўзбекистон Республикаси тарихи музейи кўргазма залларидаги экспонатларни томоша қилишди.

«Ўзбекистон овози» мухбири.

• Истиқлол мафкураси муҳокамада

ТАРБИЯВИЙ АҲАМИЯТИ КАТТА

Ғузор қишлоқ хўжалик лицейида Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг миллий истиқлол мафкураси тўғрисидаги қарорини тарғиб этиш билан боғлиқ мавзуда ошкора мулоқот бўлиб ўтди.

Туман партия кенгашининг биринчи котиби Абдураим Абдуллаев Ўзбекистон ХДП Марказий Кенгаши Пленумининг миллий истиқлол мафкураси тўғрисидаги қароридан келиб чиқадиган вазифалар тўғрисида маъруза қилди.

Шундан сўнг, туман фахрийлар кенгаши раиси Қоржов Хўжамуродов, «Ватанпарвар» жамияти раиси Олимжон Ғаффоров, лицей директори Жонимқул Мирзаев ва бошқалар сўз олиб, миллий истиқлол мафкурасининг катта тарбиявий аҳамияти ҳақида тўхталдилар, уни ҳаётга татбиқ этишнинг асосий йўллари ва воситалари тўғрисида ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Шунингдек, ошкора мулоқотда маънавият ва маданият, Ватанни севиш ва ардоқлаш, эзгулик ва инсоний ҳислат, тинчлик ва осойишталикни таъминлаш ҳақида ҳам қимматли мулоҳазалар ўртага ташланди.

Мусо КАРОМОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

АМАЛИЙ ИШЛАРГА КЕНГ ЙЎЛ!

Ўзбекистон ХДП Қорақалпоғистон Республикаси кенгашининг бўлиб ўтган ижроия бюросида партия сафларини тўлдириб бориш борасидаги Чимбой тумани партия кенгашининг амалий ишлари муҳокама қилинди

Чимбой тумани партия кенгаши Ўзбекистон ХДП Дастури ва Низоми асосида тарғибот, ташвиқот ва тушунтириш ишларини олиб бориш билан бирга, партия сафларини онгли, ишчан, ташаббускор ёшлар ҳисобига тўлдириб бормоқда. 1993 йилда 148 киши партия аъзолигига қабул қилинди. Бу кўрсаткич 1992 йилдагига қараганда 104 нафар кишига кўп, демакдир. Партияга янгидан қабул қилинганлар орасида ёшлар 44 фоизни ташкил этади.

Бошланғич партия ташкилотларида партия аъзолари бўлган ташаббускор, иқтидорли ёшлар, хотин-қизлар сиёсий ва иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишда фаол қатнашмоқдалар.

Туман партия кенгаши ишларида камчиликлар йўқ, деб бўлмайди. Айрим бошланғич партия ташкилотларида партия сафларини кенгайтиришга эътибор берилмаяпти. Тумандаги 46 бошланғич партия ташкилотидан 6 тасида йил давомида биронта киши партияга қабул қилинмаган. Масалан, туман электр тармоқлари, сил касалликлари шифохонаси, агросаноат банки бошланғич партия ташкилотлари ва бошқалар шулар жумласидандир.

Шу билан бир қаторда Ўзбекистон ХДП Қорақалпоғистон Республикаси ташкилотининг навбатдан ташқари конференциясига тайёргарлик ва уни ўтказиш бўйича сиёсий-ташкилий тадбирлар ҳақидаги масала ҳам муҳокама қилинди.

Реимбой ЕШИМБЕТОВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

• Китоб жавонингизга

ҲАЁТ ВА ФАЛСАФА

Инсониятнинг буюк маънавий бойлигини ташкил этувчи фалсафа фанининг марказида барча халқларни қизиқтирадиган, жамиятнинг ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ва бошқа томонларига тааллуқли бўлган мураккаб муаммолар туради.

Шунинг учун ҳам яқинда нашр этилган Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, профессор Ж. Туленовнинг «Ҳаёт фалсафаси» номли янги монографияси китобхонлар томонидан катта қизиқиш билан кутиб олиниши бежиз эмас.

Мазкур асар олти бобдан иборат бўлиб, унда фалсафанинг мафкура, сиёсат билан алоқадорлиги, фалсафа фанининг хусусиятлари, фалсафада инсон ва инсоният муаммоси, миллий давлат мустақиллигининг фалсафий аҳамияти, миллий ва миллатлараро муносабатларнинг фалсафий жиҳатлари, жамиятни илмий билиш ва илмий бошқариш муаммолари каби долзарб масалалар ёритилади.

Асарда, барча ижтимоий тузумларда ҳукмрон синфлар, сиёсий партиялар, ташкилотлар фалсафа фанидан ўзларининг манфаатларини таъминлаш ниятида сиёсийлашган мафкуравий қурол сифатида фаол фойдаланиб келганликлари, айниқса, шўролар жамиятида 70 йилдан ортиқ мобайнида фалсафа маъмурий-буйруқбозлик тизимининг сиёсати билан чамбарчас боғлиқ ҳолда, ўзининг фан хусусиятини аста-секин йўқотиб, асосан сиёсийлашган мафкуравий ғоялар йиғиндисига айланиб қолганлиги, унинг салбий оқибатлари табиий ва ижтимоий фанлар мисолида чуқур ва атрофлича очиб берилган.

Эндиликда, фалсафани мустақил фан сифатида тиклаб, давр талабига жавоб берадиган даражада ривожлантиришимиз даркор. Бунинг учун, деб кўрсатилади асарда, энг аввало, фалсафани кўп йиллар давомида тўпланиб қолган эски расмийлашган мафкуравий ғоялардан халос этмоғимиз, янги **тафаккурдан келиб чиқиб, давлат** ва айрим сиёсий партияларнинг муддаосини ҳимоя қилувчи фан сифатида эмас, балки умуминсоний қадриятларга жавоб берадиган таълимот сифатида ривожлантиришимиз керак. Шунинг билан бир қаторда унинг назарий асосларини қайта кўриб чиқиб, янги ғоялар билан бойитиш лозим. Бу борада фалсафа фанининг ўзагини ташкил қилувчи диалектика назариясини ҳозирги давр талабига мувофиқ ривожлантириш катта аҳамият касб этади.

Фалсафа инсон онгини, унинг дунёқарашини шакллантиришга қаратилган фан. Унинг асосий вазифаси — инсоннинг онгида табиат ва жамият тараққиёти қонунларини фалсафий жиҳатдан англаш маданиятини шакллантиришдан иборатдир. Бунда ўз-ўзидан кўриниб турибдики, инсон, унинг эркинлиги, ҳуқуқи, қадр-қиммати фалсафанинг марказий муаммосини ташкил этади. Асарда жумҳуриятимизда кейинги йилларда инсон эркинликларини таъминлаш соҳасида олиб борилаётган ишлар ва унинг тарихий аҳамияти, жамиятимизда демократия ва иқтисодий ислоҳотни янада ривожлантиришда инсоннинг роли, инсон ва инсоният, улар тақдирининг муштараклиги каби долзарб масалалар атрофлича ёритиб берилган.

Инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликлари таъминланиши, бахтиёр ҳаёт кечириши, ҳар томонлама камол топиши унинг демократик мустақил давлатда яшаши билан белгиланади. Шуни эътиборга олган ҳолда монография муаллифи жумҳуриятимизда миллий давлат мустақиллигини эълон қилиниши ва унинг тарихий аҳамияти тўғрисида ўзининг фикр-мулоҳазаларини баён этади. Мустақилликка биз тасодифий равишда ёки бўлмаса оппа-осонгина эришганимиз йўқ. Уни ҳеч ким бизга ҳадя этгани ҳам йўқ. Мустақилликка халқимиз кўп йиллар давом этган жиддий ва машаққатли курашлар эвазига эришди. Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги — бу жумҳуриятимизнинг олдинги тараққиёти томонидан тайёрланган объектив ва қонуний жараёндир.

Асарда иқтисодий мустақиллик ва унга эришиш йўллари, сиёсий мустақиллик ва уни янада мустаҳкамлаш, ғоявий мустақиллик ва маънавий юксалиш масалалари ва бу соҳаларда Президентимиз И. А. Каримов томонидан олиб борилаётган сиёсатнинг миллий тикланишимиздаги тарихий аҳамияти, ҳозирги вақтда юқорида айтилган соҳаларда жамиятимиз олдида кўндаланг бўлиб турган муаммолар ва уларни ҳал қилиш йўллари устида фикр ва мулоҳазалар баён этилади.

Асарда миллий қадриятлар, жумладан, миллий маданият, миллий тил, миллий урф-одат, удумлар, уларнинг ўтмишдаги ва ҳозирги аҳволи ҳам кенг талқин қилинган. Унда миллий қадриятларнинг умуминсоний қадриятлар билан алоқадорлиги, бир-бири билан муштараклигининг иқтисодий, сиёсий ва маънавий илдизлари очиб берилган. Миллий манфаатлар ва уларнинг миллий муносабатларга таъсири ҳам китобда кенг ўрин олган.

Юқорида айтилганлардан яққол кўриниб турибдики, Ж. Туленовнинг монографиясида ҳаёт билан чамбарчас боғлиқ бўлган давримизнинг долзарб масалалари фалсафий жиҳатдан янгича тафаккур асосида чуқур ва атрофлича очиб берилган. Китобнинг ҳар бир сатридан ҳозирги жиддий ва мураккаб ҳаётимизнинг нафаси, давр талаби сезилиб турибди.

Асарнинг яна бир афзаллик томони шундан иборатки, унда жумҳуриятимизда кейинги йилларда муҳтарам Президентимиз И. А. Каримовнинг бошчилигида амалга оширилаётган муҳим ўзгаришлар, тадбирлар, тинчликсевар ва инсонпарварлик ички ва ташқи сиёсатнинг асосий мақсад ва йўналишлари илмий асосланиб берилган.

Таниқли файласуф олим Ж. Туленовнинг янги асари халқимиз ижтимоий онгини мустақиллик ва умуминсоний қадриятлар ғоялари асосида шакллантириб, миллий тикланишимизда, ҳур Ўзбекистонимизни келажаги буюк давлатлар сафига олиб чиқишда шак-шубҳасиз ижобий роль ўйнайди, деган умиддамиз.

М. АБДУЛЛАЕВ,
М. ҲАСАНОВ,
Ж. РАМАТОВ,
фалсафа фанлари докторлари.

янгиликлар Воқеалар хабарлар

„Биз ким, мулки Турон..."

СОЛИҚЧИЛАРНИНГ 100 МИЛЛИАРД РУБЛИ

ДУШАНБЕ. Республика солиқ инспекцияси давлат хазинасини 100 миллиард рубль билан тўлдирди.

Солиқчиларнинг меҳнат фаолияти бугунги кунда мушкуллашиб бормоқда. Уларга ҳар қадамда дўқ-пўписа, қилинмоқда, жанжал кўтаришмоқда, ўзи ва оила аъзолари ҳаётига хавф солишга ҳаракат қилинмоқда.

МУҲОКАМА ҚИЛИНМОҚДА

ХУЖАНД. Оммавий ахборот воситаларида янги — Халқ демократик партияси ташкил топиши кенг муҳокама қилинмоқда.

Халқ демократик партияси ташкилот қўмитасининг аъзоси этиб Ленинобод вилояти ижроия қўмитасининг раиси Ҳамидов сайланган.

ХАЛҚАРО АНЖУМАН

БИШКЕК. Бу ерда «Иқтисодиётни бошқариш ислоҳоти» мавзуида уч кунлик халқаро анжуман бўлиб ўтди.

Унда МДҲ, Хитой, Вьетнам, Лаос ва Монголия, олимлари ва амалиётчилари қатнашдилар.

РОССИЯ ҚИРҒИЗИСТОНДАН ҚАРЗДОР

БИШКЕК. Бугунги кунда аҳолига сотиш учун бирор грамм ҳам сунъий газ қолмаган.

Мамлакат пойтахтида юзлаб хусусий ва давлат уйлари ана шу ёқилғисиз қолган. Россиянинг Қирғизистонга тўлаши лозим бўлган 215 миллион сўм қарзи бор. Шунга қарамай мамлакат пойтахти бозорлари ҳар хил саноат молларига тўлиб-тошган.

ОҚҚУЙРУҚЛАР КЎЧМОҚДА

АШГАБАТ. Туркманистон шимолида қиш қаттиқ келиши муносабати билан оққуйруқларнинг оммавий кўчиши бошланди.

Туёқли ҳайвонларнинг катта галаси озуқа излаб мамлакат иссиқ минтақаларига ёпирилиб бормоқда. Бундай ҳол аввалги йилларда ҳам бўлган.

ЯНГИ ҚЎШМА КОРХОНА

Ленинобод вилоятининг Хўжанд шаҳрида Тожикистон—Италия қўшма корхонаси қурилмоқда. Уни Италиянинг «Корер», «Тикана» фирмалари билан ва Қайроққум шаҳридаги «Темур Малик» ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳамда «Ипакчилик» ҳиссадорлик жамияти бунёд этмоқда.

Ҳозиргача Италиядан келтирилган 65 та тўқув, йигирув машиналари ўрнатилди. Бу ишларни тожик усталари билан бирга италиялик мутахассислар бажармоқда.

«Ёшлик» деб номланган қўшма корхона бу йил ишга туширилиб, йилига 4 минг тонна пахтани қайта ишлайди ва ундан ип йигиради. Айни пайтда турли хил либослар ҳам тикилади. Натижада минг нафардан зиёд киши иш билан таъминланади.

ХИТОЙЛИКЛАРГА СОМ КЕРАК ЭКАН

БИШКЕК. Яқинда бу ерда бўлиб ўтган «Бишкек-93» Осиё минтақаси халқаро кўргазмасида яқин ва узоқ хорижий элларнинг 10 та мамлакатидан турли фирмалар қатнашди.

Хитой фирмачиларининг павильонига намойишга қўйилган моллар кўпчиликнинг диққатини жалб этди. Кўргазманинг барча қатнашчиларидан фарқли ўлароқ, хитойликлар зиёратчиларнинг барча кўргазмадаги молларга беҳад харидор бўлганлигини сезиб қолишди ва намойишдаги барча молларни тезда савдога қўйишди. Қисқа вақтнинг ўзида кўргазмадаги тиш тозалаш пастасидан тортиб велосипедларгача бўлган барча моллар қирғиз сомига сотиб юборилди. Хитойлар сомни нима қилишар экан деган савол оддий томошабинларни қизиқтирмоқда. Бу ишбилармонликнинг ўзига хос сирлари бўлса керак.

БИР ТАНГА ҚИЙМАТИ

АЛМАТИ. Бу ерда бўлиб ўтган валюта савдосида тангининг қиймати аниқланди.

Бир танга Россиянинг 150 рублига тенг. Американинг 1 доллари 5,7 тангага сотиб олинади ва 6—7 тангага сотиб юборилади.

ПУЛ ОҚИМИГА ҒОВ

ДУШАНБЕ. Республикада совет рублларининг оқиб келишидан ички истеъмол бозорини ҳимоя қилиш тадбирлари давом эттирилмоқда.

Биргина Ленинобод вилоятида ноқонуний кириб келаётган 200 миллиондан зиёд рублларнинг йўли тўсилди. Чегарада 28,5 миллион сўмлик товарлар ушлаб қолинди. Ҳуқуқ тартиботни йўлга қўйиш юзасидан ҳам чоралар кўрилмоқда. Уч ойдан ортиқ вақтдан буён ишламай юрган 1378 киши аниқланди, уларнинг кўпчилиги Исфара ва Хўжанд шаҳарлари фуқароларидир.

УСТ—КАМЕНОГОРСКДАН ИСТАНБУЛГА УЧИЛАДИ

УСТ—КАМЕНОГОРСК. Вилоят авиация корхонаси Туркиянинг Истанбул шаҳрига доимий оралиқ парвозини йўлга қўйди.

Авиакорхонанинг раҳбарияти Германиянинг аэропортларидан бири билан ҳам шундай ҳамкорлик қилиш юзасидан музокаралар олиб бормоқда.

«БИШКЕК САФАРИ» ГАЗЕТАСИ

БИШКЕК. «Бишкек сафари» газетасининг дастлабки сони беш минг нусхада чоп этилди.

Газета ўз олдига қўйган мақсади бўйича сайёҳлик ҳаёти масалаларини ёритади, ҳужжатларни расмийлаштириш, республикадан олиб чиқиб кетилиши ёки олиб келиниши мумкин бўлган моллар ҳақида ўқувчиларни хабардор этади. Бундан ташқари саёҳат йўлланмаларининг баҳоси ҳам эълон қилинади.

(Марказий Осиё ахборот агентликлари ва рўзномаларидан олинди).

янгиликлар Воқеалар хабарлар

РАҚАМЛАР КЎЗГУСИДА

● ТУРКИЯНИНГ «БУРСЕЛ» фирмаси жаҳоннинг 50 дан ортиқ мамлакати билан ҳамкорлик қилиб келмоқда.

● Ўзбекистонда «Бурсел — Шуҳрат» қўшма корхонаси иш бошлади. Унинг хизматидан баҳраманд бўласиз. Бу корхона эркакларнинг кўйлаклари ва ички кийимларини ишлаб чиқаради.

● «Бурсел» — «Тўйтепа» қўшма корхонаси ишламоқда. Бу ерда кунига 3000 мингта, йилига икки сменада ишланса, бир миллион 800 минг жамланма эркаклар кўйлаклари ишлаб чиқарилади.

● Корхоналарда ойлик маош ҳар бир ишчи-хизматчи учун 100 минг сўмни ташкил этмоқда.

● Бухоронинг Шофиркон туманидаги «Бобур» жамоа хўжалигида 2 та, Наманганнинг Поп, Чуст, Чортоқ туманларида ҳам фабрикалар қурилиши бошланди.

● «Бурсел — Шуҳрат» қўшма корхонасига Япония — Италия—Испания — Туркия биргаликда ишлаб чиқарган 150 та электрон дастурли тикув мосламалари ўрнатилди.

● Германияликлар «Бурсел» — «Тўйтепа» қўшма корхонаси .маҳсулотларига биринчи хорижий талабгорлардан бўлишди. Улар 3 миллион дона эркаклар кўйлагига 5 доллардан тўлашни мўлжаллаб туришибди.

● ИЗЛАГАН ИМКОН ТОПАР

КАЛАВАНИНГ УЧИ ТОПИЛДИ

— Меҳнат жамоасининг кайфияти яхши, руҳи тетик бўлса, ишда унумдорлик ортади,—дейди Андижон вилоятининг Қорасув туманидаги пайпоқ тўқиш фабрикаси директори Олимжон Раҳимов — 1989 йили қарзга ботган корхонани қабул қилиб олганимда шу хулосага келгандим.

Дарҳақиқат, калаванинг учи топилди. Корхона фаолиятини яхшилашнинг бош омили ишчи-хизматчиларга тўла-тўкис меҳнат шароити яратиб беришдан иборат экан. Маҳсулотлар сифатли ва меҳнат унумли бўлиши учун ишчилар ҳақида астойдил ғамхўрлик қилина бошланди. Дастлаб 80 ишчи оиласига уй қуриб берилди. Корхонада ёрдамчи хўжалик ташкил этилди. Ердамчи хўжаликда қўй, қорамол, туя боқишга киришилди. Олинган гўшт-сут маҳсулотлари ишчиларга арзон нархларда сотила бошланди. 10 гектар майдонда шоли етиштирилди. Иссиқхонадаги кўкатлар ишчилар ошхонаси қозонига тушадиган бўлди.

Ҳозир эса Туркия фирмаларининг бири билан ҳамкорлик қилиш ҳақида келишиб олинди. Бу ҳамкорлик қўй ва мол терисини қайта ишлаш йўли билан бежирим кийим-кечаклар тайёрлаш ўзлаштирилди. Шу ҳамкорлик яна атир совун ва кир совунлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйишга ҳам ёрдам беради.

Раънохон ҲАЛИМОВА,
Андижон вилояти.

ЧИҚИНДИДАН МАҲСУЛОТ

Аҳолининг ўсимлик мойига бўлган эҳтиёжини қондириш мақсадида Дўстлик туманида ўзбек-хитой қўшма корхонаси ташкил этилди. «Мадина» номли корхона яқинда ўзининг дастлабки маҳсулотини ишлаб чиқарди. Чигитдан олинадиган бу неъмат сифатлилиги билан алоҳида ажралиб туради.

Шунингдек, вилоятдаги ипак толасини қайта ишловчи Ўзбекистон—Тожикистон қўшма корхонаси — «Кумуш тола», Ўзбекистон—Украина қўшма корхонаси «Базальт» ҳам дастлабки маҳсулотларни ишлаб чиқаришга ҳозирлик кўрмоқдалар. Терідан кийим-кечак тайёрлайдиган «Сокпласт-Максан», ёғ ишлаб чиқарадиган «Жибри», пахтани қайта ишлайдиган «Пахта-Интернейшнл» қўшма корхоналарида айни пайтда хорижий технология ва ускуналарни ўрнатиш жадал суръатлар билан амалга оширилаётир.

Бахтиёр РИЗАЕВ,
«Ўзбекистон овози» мухбири.

● *ҲАМКОРЛИК ЧОРРАҲАЛАРИДА*

ҚЎЛИНГИЗ МЕҲНАТДА, ДИЛИНГИЗ ОЛЛОҲДА БЎЛСИН

ТУРКИЯНИНГ ЖАҲОНГА МАШҲУР «БУРСЕЛ» ФИРМАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ ДОКТОР САЛИМ КОПТОНОГЛИ ЖАНОБЛАРИ БИЛАН СУҲБАТ

— Доктор жаноблари «Бурсел» қўшма корхонаси қандай вужудга келган?

— «Бурсел» қўшма корхонаси ўз фаолиятини 1986 йилда Истамбул шаҳрида бошлаган эди. Ўша пайтларда фирмамиз тарқоқ, ҳали кўзга кўринган эмасди. Ушбу фирма ўз ишини шериклар топишдан бошлади. Ва ниҳоят, фирмамиз негизида 5 та катта қўшма корхона тузилди. Булар «Бурсел-кимё», «Бурсел-транспорт», «Бурсел-қурилиш», «Бурсел-иншоот» ҳамда «Бурсел-тўқимачилик» қўшма корхоналаридир. Булар ўзаро бирлашдилар. Масалан, биргина «Бурсел-кимё» корхонаси бир йилда 100 миллион тонна кимёвий моддалар ишлаб чиқариб, уларни экспорт, импортга ҳозирлайди. Шунингдек, «Бурсел-транспорт» қўшма корхонаси эса денгизда савдо-сотиқ ишларини юргизади ва ҳоказо.

Фирмамиз ҳозирги кунда ривожланиб, 50 дан ортиқ давлат билан ҳамкорлик битимларини имзолади.

Сизни айнан Ўзбекистонда қўшма корхоналар ташкил этишингизнинг боиси нимада?

— Очиғи, мен бир қанча давлатларда бўлдим, Ҳамдўстлик республикаларининг ҳаёти билан ҳам танишдим. Лекин Ўзбекистондагидек тотувликни, ҳамжиҳатликни, осуда ҳаётни ҳали кўрганим йўқ. Ундан ташқари, Ўзбекистоннинг пахтаси бизнинг маҳсулот ишлаб чиқаришимиз учун жуда керакли. Бу пахта дунё бўйича тўртинчи ўринда турсада, аммо бизнинг қўшма корхоналаримиз учун айни зарур хом ашёдир.

— Корхонангиз ишлаб чиқараётган маҳсулотлар жаҳон стандартлари талабларига жавоб бера оладими?

— Ҳақли савол. Айни пайтда биз ишлаб чиқараётган эркаклар кўйлакларига хорижий шериклар кўплаб буюртмалар бермоқдалар. Масалан, германияликлар биз ишлаб чиқараётган маҳсулотларга ҳар йили 3 миллион донагача буюртма берадилар. Ва ҳар бир кўйлак учун 5 доллардан ҳақ тўлайдилар. Ундан ташқари, Америка Қўшма Штатларининг нуфузли фирмаларидан бири «Сиэтл текстиль интернейшнл» ҳам биз билан ҳамкорлик қилиш ниятида. Мен шуни ишонтириб айтаманки, яқин келажакда бизнинг ишлаб чиқараётган маҳсулотларимиз жаҳон бозорларини тўлдиражак.

— Тушаётган даромаднинг тақсимланиши қай йўсинда бўлади?

— Ҳозирги кунда тушаётган даромадимизнинг 70 фоизи Ўзбекистон корхоналарига, 30 фоизи эса бизга ўтказилади. Мен шуни таъкидламоқчиманки, Ўзбекистон республикаси яқин беш йил ичида ўзини турли маҳсулотлар билан тўла-тўкис таъминлайди, деган умиддаман.

— Ўзингиз ҳақингизда икки оғиз ва тилакларингиз...

— Оилам Истамбул шаҳрида. Икки қизим бор. Турмушимдан мамнунман. Ўзбекистон халқига мустақиллик йўлида омадлар тилайман! Доимо қўлингиз меҳнатда, дилингиз Оллоҳда бўлсин, дегим келади.

● *ТАДБИРКОРЛИККА КЕНГ ЙЎЛ*

● **Ўзбекистон — Туркия ишбилармонлари**
● **«Бурсел»нинг шуҳрати ошмоқда**
● **Тўйтепада янги қўшма корхона**

МАҲСУЛОТИМИЗ ДУНЁ КЕЗАДИ

Яқинда Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган йиғилишда Президентимиз Ислом Каримов хорижий тадбиркорлар билан ҳамкорлик қилиш, улар билан биргаликда қўшма корхоналар ташкил этиш, ўз маҳсулотлари билан жаҳон бозорига чиқишнинг аҳамияти тўғрисида гапириб ўтган эди.

Ҳақиқатан ҳам бугунга келиб қўшма корхоналар фаолияти анча жонланмоқда. Шулардан бири Туркиянинг «Бурсел» қўшма корхонасидир.

Ҳозирги кунда шаҳримизнинг қай бир дўконига кирманг «Бурсел» фирмасининг тамғаси қўйилган маҳсулотларга кўзингиз тушади. Булар эркакларнинг ички кийимлари ва ранг-баранг кўйлакларидир. Дарвоқе, бу либослар эндиликда олис-олислардан келтирилмайди, балки шу ернинг ўзида ишлаб чиқарилади. Туркиянинг жаҳонга таниқли «Бурсел» ҳамда «Ўзмаишийхизматуюшма» таъсислигида ташкил топган «Шуҳрат» қўшма корхонаси чиройли ва бежирим либослар тайёрламоқда.

— Бундай қўшма корхона республикада ягона ва ўзига хос бўлиб, асосан ички бозорни халқ истеъмоли моллари билан таъминлайди, — дейди биз билан суҳбатда корхона директори М. Хонхўжаев. — Туркиянинг машҳур «Бурсел» фирмасини танлашимиздан мақсад бу фирма юқори сифатли халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқариш бўйича кўп йиллик тажрибага эга, ишлаб чиқарган маҳсулотлари эса Ғарб бозорларида катта шуҳрат қозонган. «Ўзмаишийхизматуюшма» «Бурсел» фирмаси билан тузилган мол айирбошлаш битимига асосан, Туркия фирмаси биздан пахта толаси олади, у ердан эса Ўзбекистонга юксак унумли ускуналар, эҳтиёт қисмлар, хом ашё ва материаллар келтирилади.

Туркия мутахассислари бир неча ой ичида ускуналарни цехларга ўрнатиб, монтаж қилдилар. Ҳажми 450 квадрат метрни ташкил қилган ишлаб чиқариш майдонига газламаларни бичиш ва навларга ажратиш жойлари ҳозирланди, лента кесадиган махсус пичоқлар, газлама тўшайдиган машиналар ўрнатилди. Бу ускуна ва мосламалар Испанияда ишлаб чиқарилган. Ҳозирда 22 нафар мутахассис цехда иш билан банд. Японияда ишлаб чиқарилган 120 та «Бродер» маркали машиналар ҳам ишга туширилиб, маҳсулот бера бошлади.

— Бу ускуналар жуда оддий бўлганидан бўлғуси усталарни унда ишлашга ўргатиш қийин эмас, — дейди «Бурсел» фирмасининг вакили Айхан Гунейш.

— Компьютер дастурлар меҳнат унумдорлигини МДҲ мамлакатларидагига нисбатан уч марта оширади, буюмларни сифатли қилиб тикади, тайёрланадиган маҳсулотларнинг нусҳаларини хилма-хил қилиш имконини беради, уларни рақобатга бардошлигини таъминлайди.

Айни пайтда эркакларнинг ички трикотаж кийимларини тикиш учун қўшимча ишчи гуруҳлар тузилиб, уларга касб ўргатилмоқда.

Мазкур даргоҳда кунига 3 минг, йилига эса 1 миллион 800 минг жамланма (комплект) маҳсулот тайёрланади. Қўшма корхона лойиҳадаги қувватни тўла ўзлаштириб, ишни икки сменада олиб боришни йўлга қўйди, бу эса маҳсулот ишлаб чиқаришни 2 марта ошириш, ишсизларни ишлаб чиқаришга жалб этиш имконини беради.

Шуни таъкидлаб ўтиш кераки, Ўзбекистонда биринчи марта фабриканинг тикув цехида электрон дастурли мосламаси бўлган 150 та машина ўрнатилган бўлиб, уларни Япония — Италия — Испания — Туркия биргаликда ишлаб чиқарган. Ҳар бир машина муайян иш турига — чокларга, узмалар, ёқалар ва бошқа хил зарур жойларга ишлов бериш, тугмаларни қадаш, чўнтакларни ишлаш ва ҳоказо жараёнлар учун мослаштирилган.

Бундан ташқари, Тошкент вилоятининг Ўрта Чирчиқ туманида очилган «Тўйтепа» қўшма корхонасида тайёрланган эркаклар кўйлаги харидорлар қўлига етиб борди. Бу маҳсулотлар «Бурсел» фирмаси билан ҳамкорликда ишлаб чиқарилаяпти. Ҳозир корхонада 270 нафардан зиёд йигит-қиз меҳнат қилиб, кунига 3 мингта кўйлак ишлаб чиқармоқда. Ҳар бир ишчи-хизматчининг ойлик маоши 100 минг сўмдан ортиқни ташкил этмоқда.

Ўзбекистоннинг бир қатор вилоят ва туманларида «Бурсел» фирмасининг шоҳобчалари вужудга келмоқда. Бундай қўшма корхоналар учун Туркиядан юқори унумли ускуналар, анжомлар, эҳтиёт қисмлар етказиб берилмоқда. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар асосан Ўзбекистоннинг хом ашёсидан тайёрланмоқда. Йил охиригача «Бурсел» фирмаси билан ҳамкорликда ташкил этилаётган корхоналар сони 10 тага етади.

Дарҳақиқат, Ўрта Чирчиқ туманида очилган «Тўйтепа» қўшма корхонасида тайёрланаётган ранг-баранг, бежирим сифатли кўйлакларга талабгорлар сони тобора кўпайиб бормоқда. Германияликлар мазкур корхона маҳсулотларига биринчи хорижий мижозлардан бўлишди. Улар йилига 3 миллион дона шундай кўйлакларни сотиб олишни мўлжаллаб туришибди.

Республикамизнинг Тўрақўрғон, Поп, Чуст, Андижон туманлари, шу жумладан Бухоро вилоятининг Шофиркон туманидаги «Бобур» номли жамоа хўжалигида ҳам 2 та фабрика қурилиб, ишга тушириш арафасида турибди.

Мазкур жойларда ҳам «Бурсел» фирмаси билан ҳамкорликда қўшма корхоналар ташкил этиш юзасидан кенг кўламдаги ишлар амалга оширилмоқда.

Шулар билан бир қаторда, 1994 йилда Бухоро вилоятида «Варзонзе», Наманган вилоятида «ТСБ—Чодак» ҳамда «ТСБ—Поп» деб номланган қўшма корхоналар қуриш мўлжалланган. Бу корхоналар Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 1994 йил 4 январидаги 918, 919, 920-сонли қарорлари билан рўйхатдан ўтди. Барча зарур анжомлар ушбу масканларга етказилди.

— Биз ўзбекистонлик дўстларимизга ёрдам бераётганимиздан мамнунмиз, — дейди «Бурсел» фирмасининг вакили жаноб Талъатбей. — Ишлаб турган фабрикаларимиз ва келажакда қурадиганларимиз Ўзбекистонга шон-шуҳрат келтирсин.

С. САЛИМОВ.

СУРАТЛАРДА: 1. «Бурсел» фирмасининг президенти доктор Салим КОПТОНОГЛИ ҳамда бошқарма аъзоси Эрхон ИВГИН. 2. «Шуҳрат» ҳамда «Тўйтепа» қўшма корхоналари иш фаолиятидан лавҳалар.

А. ТЎРАЕВ олган суратлар.

янгиликлар воқеалар хабарлар

ХАЛҚАРО КЎЗГУ

ЯДРО ХАВФИ КАМАЙМОҚДА

МОСКВА. 14 январь куни Катта Кремль саройининг Екатерина залида Россия, АҚШ ва Украина Президентлари Борис Елцин, Билл Клинтон ва Леонид Кравчук уч томонлама баёнотни ҳамда Украина ҳудудидаги ядро қуролини йўқотиш ҳақидаги иловани имзоладилар.

Бу ҳужжатларда Украинанинг ядросиз давлатлар қаторига қўшилиши, унинг ҳудудидан ядро қуролларини Россияга олиб чиқиб кетиш тартиби ҳамда бу қуроллар эвазига Украинага кўрсатиладиган моддий ёрдам миқдори акс этган.

Россия ва АҚШ бундан кейин ядросиз давлат бўлган Украинанинг хавфсизлигини кафолатлайдилар.

ПОКИСТОН ЧЕГАРАСИНИ ЁПИБ ҚЎЙДИ

ИСЛОМОБОД. РАТА—ТАСС мухбирининг хабар беришича Покистон чоршанба куни Афғонистон билан чегарасини ёпиб қўйган.

Чунки, Қобулдан келаётган қочоқлар сони тобора кўпайиб бормоқда. Йил бошидан буён 17 мингдан ортиқ одам Афғонистон чегараларидан ташқарида бошпана топди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотига қарашли бир қанча муассасаларнинг ходимлари қочоқларга ёрдам бериш йўлларини қидирмоқда. Қочоқлар жойлашган қароргоҳларга озиқ-овқат, дори-дармон, ёқилғи, чодир ва чойшаблар жўнатилмоқда.

ХАБАР РАД ЭТИЛДИ

ТЕҲРОН. Эрон ўз ядровий дастурининг тинчлик мақсадларига қаратилганини таъкидлади.

Мамлакат атом энергияси ташкилоти расмий вакили яқинда Американинг «Ю-ЭС-ЭЙ-Тудей» газетасида эълон қилинган хабарни рад этди. Бу мақолада Эрон ядро қуроли устида иш олиб бораётгани таъкидланганди.

Ана шу вакилнинг айтишича, унинг мамлакати ядро қуролининг тарқалишини назорат қилувчи халқаро ташкилот (МАГАТЭ) аъзоси бўлиб, ўз мажбуриятларига қатъий риоя қилади. Буни ўтган йил кузда МАГАТЭнинг бир гуруҳ синчилари ўтказган текширув ҳам тасдиқлади.

ГАМСАХУРДИА ЎЛИМИНИНГ САБАБИ НИМА?

ТБИЛИСИ. Грузия Бош прокуратурасининг терғов гуруҳи мамлакатнинг собиқ Президенти Звиад Гамсахурдиа ўлими билан боғлиқ бир неча тахминларни текшириб кўрмоқда.

Илгари у ўзини ўзи ўлдиргани ҳақида хабар эълон қилинганди. 54 яшар собиқ Президентнинг тарафдорлари Грузия МДҲга қўшилгач ҳамда ҳокимиятни қурол кучи билан қайтариб олишга уриниши барбод бўлганидан сўнг у ўзига суиқасд қилган бўлиши мумкин, демоқдалар. Бошқалар эса кейинги пайтда кучайиб кетган оғир дарди — саратон касаллиги уни шундай қилишга мажбур этган, деган фикр билдирдилар. Душманлари эса у ҳали тирик бўлиши мумкин, деган тахминни ҳам ўртага ташламоқдалар.

ИСПАНИЯ ОРҚАЛИ ОВРУПО БОЗОРИГА

СЕУЛ. Испания Ташқи ишлар вазири Хавьер Солана билан Жанубий Корея ташқи ишлар вазири Хан Син Чу ўртасида бўлиб ўтган музокаралар натижасида 5 та ҳужжат имзоланди.

Бу ҳужжатлар асосида Жанубий Корея Испания орқали Оврўпо бозорига чиқиш имкониятига эга бўлади. Иқтисодий, маданий, савдо ва техника соҳаларида ҳамкорлик муносабатлари ўрнатилади.

Испания ташқи ишлар вазирининг Жанубий Кореяга сафари 1950 йилда ўрнатилган икки томонлама дипломатик муносабатлар тарихидаги биринчи нуфузли ташрифдир.

КИМНИНГ АВТОМОБИЛИ ЯХШИ?

ТОКИО. Ўтган йили Япония автомобиль саноати маҳсулотлари сифати ва кўркамлиги жиҳатидан жаҳон бозорида мустаҳкам ўрин эгаллади. 1993 йилда 201,5 минг автомобиль хорижга экспорт қилинди.

Япон мутахассислари ўтказган таҳлиллар натижасига кўра, Япония бозорларида бунинг акси бўлган. Япониялик харидорлар Америка автомобиль саноатида йиғилган «Хонда» ва «Тойота» маркали машиналарни кўп харид қилишган! Германиянинг «Мерседес-Бенц», Швециянинг «Вольво» концернларида ишлаб чиқарилган автомобиллар ҳам катта шуҳрат қозонган.

РУС АРОҒИ АНГЛИЯДА ЧИҚАДИ

НЬЮ-ЙОРК. Америка Қўшма Штатларининг спиртли ва чанқовбости ичимликлар ишлаб чиқарадиган «Пепсико» корпорацияси Буюк Британиянинг «Грант Метрополитэн» компаниясига «Столичная» арағини ишлаб чиқариш ҳуқуқини пуллади.

Америка корпорацияси вакили РАТА — ТАСС мухбири саволига жавоб берар экан, «Пепсико»нинг бу хатти-ҳаракати россиялик ҳамкасблар билан тузилган шартномага раҳна солмайди, деди.

(Жаҳон ахборот агентликлари ва рўзномалардан олинди).

янгиликлар воқеалар хабарлар

ЁҒСИЗ БЎЛСА, АЖАБЛАНМАНГ

Ҳа-ҳа, бундан буён магазиндан харид қилган сузма, бринза, пишлоқ ёки қатиғингиз ёғсиз бўлса, сира ажабланманг. Бундай маҳсулотлар Сурхондарё вилояти агросаноат давлат кооператив корхона ва бирлашмалари иттифоқига қарашли Денов сут заводида ишлаб чиқарилмоқда. Бу маҳсулотларнинг ёғи йўқлиги заводда «уриб» қолинганидан эмас, балки улар сут чиқиндисидан тайёрланганлигидандир. Бу янгилик ҳақида завод директори Ҳ. Қосимов қуйидагиларни гапириб берди.

— Завод маҳсулотини вилоятнинг ярмидан кўп аҳолиси севиб истеъмол қилади. Корхона ён-атрофдаги 75 жамоа хўжалиги ва 30 та фермер хўжалигидан кунига 2 марта 85-90 тонна сут қабул қилиб, қайта ишлайди ва ундан 20 хилдан ортиқ маҳсулот тайёрланади.

Илгарилари сутни қайта ишлаш жараёнида чиққан абрит, айрон ва севиритка сут чиқиндиси сифатида ташлаб юбориларди. Лекин мана шу «чиқинди» текшириб кўрилганда унинг таркибида кўплаб оқсил, аминокислота, витамин ва минерал тузлар борлиги маълум бўлди. Бундай маҳсулотни чиқинди сифатида ташлаб юбориш исрофгарчилик, уволдан бошқа нарса эмас. Ривожланган давлатларда бундай хом ашёдан жуда сифатли ва мазали маҳсулотлар тайёрлаш технологиялари ишлаб чиқилган. Биз ҳам шундай йўл тутишга қарор қилдик. Корхона янги технологиялар асосида мана шундай сут чиқиндисини қайта ишлаб, ундан техника казеини, ёғсиз сут порошоги, ёғсиз бринза, ёғсиз пишлоқ каби маҳсулотлар тайёрлашни йўлга қўйди ва ўтган йили иккиламчи сутнинг ўзидан 20 миллион сўмлик қўшимча маҳсулот олди. Бу йил эса бундай маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмини янада кўпайтириб, йил охиригача 60-70 миллион сўмлик қўшимча маҳсулот ишлаб чиқариш ниятидамиз. Келаси йилдан эса ёғсиз қатиқ ишлаб чиқаришни ҳам йўлга қўйиш ҳамда пишлоқ цехи қуришни режалаштирганмиз.

Излаган имкон топар, — дейди доно халқимиз. Кўриб турганингиздек корхона янги технологияларни жорий қилиб маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтириш билан биргаликда ўз ишчиларининг моддий фаровонлигини ҳам оширмоқда: бугунги кунда корхонада ўртача иш ҳақи 60-70 минг сўмни ташкил қилмоқда. Корхона илғорларидан А. Мирзаев, Қ. Каромов, Ҳ. Тожибоев, Г. Холмуротова, У. Турсуновлар билан суҳбатлашганимизда улар ўз ишларидан мамнунликларини изҳор этишди.

— Яна бир янгилик, — дейди Ҳ. Қосимов — корхонамизни акционерлик жамиятига айлантирмоқчимиз. Ҳозир тайёргарлик ишлари ниҳоясига етиб қолди.

Бу — сўзсиз корхонанинг бозор иқтисодиёти йўлидаги шахдам одимларидан бири бўлади, деб ўйлаймиз. Ёғсиз маҳсулотларга келганда эса... мазаси чакки эмас. Ҳар ҳолда сурхондарёликлар бундай маҳсулотларни севиб харид қилишмоқда.

Ш. ҚУРБОНОВ,
А. ҲАЙДАРОВ.

ИНСОФ САРИ БАРАКА!

Осиё бозори

№ 47

1994 йил 20 январь

"УЗБЕКИСТОН ОВОЗИ" ГАЗЕТАСИНИНГ АХБОРОТ-ТИЖОРАТ ИЛОВАСИ

Жамғарма банки

1992 йилги Ўзбекистон давлат 12 фоизли ички ютуқли заём облигациялари бўйича 7-тиражда ютуқ чуққан облигация эгаларини табриклаймиз!

250, 500, 1000 сўм бўлган заём облигациялари Жамғарма банкининг барча муассасаларида эркин сотилади ва сотиб олинади.

Заём облигациялари сиз учун ютуққа имконият яратади ва умид бахш этади.

Агар истасангиз Жамғарма банки сизнинг облигацияларингизни сақлашни ўз зиммасига олади.

СИЗГА ОМАД ТИЛАЙМИЗ!

ЖАМҒАРМА БАНКИ ХИЗМАТИДАН ФОЙДАЛАНИНГ

Ўз омонатингизни Жамғарма банкида сақлаш билан бирга сиз ватанимизнинг иқтисодий жиҳатдан мустаҳкамланишига ўз ҳиссангизни қўшган бўласиз.

Жамғармаларни сақлашнинг энг оммавий турларидан бири муайян муддатга қабул қилинадиган муддатли омонатлардир.

Омонатнинг бу турига тўланадиган даромад жамғармангизни қўйилган муддатига боғлиқдир:

1 ЙИЛДАН 3 ЙИЛГАЧА
3 ЙИЛДАН 5 ЙИЛГАЧА
5 ЙИЛДАН ЮҚОРИ БЎЛГАН МУДДАТГА
— ЙИЛЛИК 20 ФОИЗДАН;
— ЙИЛЛИК 30 ФОИЗДАН;
— ЙИЛЛИК 45 ФОИЗДАН;

Омонатчи ўзи қўйган жамғармасининг қолдиғига қўшиб ҳисобланган фоизларини олиш хуқуқига эгадир, яъни 1 йилдан 3 йилгача бўлган муддатга қўйилган омонат учун тўланадиган фоизлар 1 йил ўтгандан сўнг тўлана бошланади.

УЗБЕКИСТОН ЖАМҒАРМА БАНКИ — СИЗНИНГ ХИЗМАТИНГИЗДА!

БОЛАЛАРНИНГ МАҚСАДЛИ ОМОНАТЛАРИ

— болаларни мустақил ҳаётга қадам қўйганда қўллаб қувватлайди.

Бундай жамғармалар 16 ёшгача бўлган болаларга қариндошлик алоқаларига қарамасдан қабул қилинади. Жамғармада сақланаётган пулдан қисман пул берилмайди.

Агар Жамғарма банкида сақланаётган омонат пули 10 йиллик муддат тўлгандан сўнг ва бола 16 ёшга тўлган ёки ундан ошган бўлса, бу омонат бўйича йилига 45 фоиз ҳисобидан даромад тўланади.

Мақсадли омонат — боланинг мустақилликка қўйган биринчи қадамидир.

Бунда сизга энг яхши ёрдамчи —

УЗБЕКИСТОН ЖАМҒАРМА БАНКИ

БИЛАСИЗМИ?

Жамғармани фақат нақд пул билан эмас, балки НАҚД ПУЛСИЗ кўчириш йўли билан тўлдириш мумкин.

Бунинг учун сиз корхона, ташкилот, муассаса ёки хўжалик бухгалтериясига ариза ёзиб ўз даромадингизни қанча қисмини ўтказмоқчи эканлигингизни кўрсатинг.

Жамғарма учун ойлик маошидан, мукофот пулидан, нафақа пулидан ва бошқа ҳар қандай даромаддан, жумладан қишлоқ хўжалиги маҳсулоти сотишдан, уй-жой сотишдан (ва ҳоказо) пул кўчириш мумкин.

Жамғарма банкига пул кўчириш шахсий бойлигингизни кўпайтиришнинг осон ва қулай воситасидир. Бу восита сизнинг вақтингизни ҳам тежайди.

УЗБЕКИСТОН ЖАМҒАРМА БАНКИ

● *Ҳамкорликнинг янги қирралари*

БИЗНЕС МАРКАЗИ ХИЗМАТИНГИЗДА

Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришгач, хорижий мамлакатлар билан турли соҳаларда алоқаларни ривожлантириб юборди. Республикамизнинг халқаро майдонда обрўси ошиб бораётганлиги, хорижий мамлакатлар билан ўрнатилаётган ҳамкорлик алоқаларининг оламшумул аҳамиятга эга эканлиги ҳеч кимга сир эмас.

Хорижий ишбилармонлар билан тадбиркорликни ривожлантириш, қўшма корхоналар тузиш, ишлаб чиқариш тармоқларини юксалтириш, яратилган маҳсулотларни жаҳон бозори талабларига мослаш, ҳамкорликни янада такомиллаштириш мақсадида пойтахтимизда Халқаро бизнес маркази ташкил қилинди. Биз ана шу марказда шу кечаю-кундузда олиб борилаётган ишлар хусусида сўзлаб беришни марказ бош директори Анвар ЙЎЛДОШЕВдан илтимос қилдик.

— Анвар ака, Тошкент Халқаро бизнес маркази қачон ва қандай мақсадларни кўзлаб ташкил қилинган?

— Марказимиз Тошкент шаҳридаги ажнабий бизнесменлар, фирма ва компаниялар учун амалий хизматлар инфраструктурасини шакллантириш, бозор иқтисодиёти, ўзини-ўзи бошқариш ва ўзини-ўзи валюта билан таъминлаш асосида шаҳар корхоналари ҳамда ташкилотлари ташқи иқтисодий фаолиятини жадал ривожлантириш учун шарт-шароитлар яратиш, шаҳар тадбиркорларининг биродарлашган шаҳарлар амалий доиралари вакиллари билан алоқаларини мустаҳкамлаш мақсадида 1992 йилнинг апрель ойида, шаҳар ҳокимининг қарори билан ташкил этилди.

— Марказ асосан қандай хизмат турларини кўрсатади?

— Ўзбекистонда давлат бош ислоҳоти тамойилларининг ўз вақтида эълон қилинганлиги амалда ўз исботини топмоқда. Давлат ҳокимияти муассасалари эса ишбилармонлик тизимларини ривожлантиришга ўз ҳиссаларини қўшмоқликлари зарур.

Ана шу мақсад йўлида Тошкент шаҳар ҳокимлиги раҳбарлигида ташкил этилган ушбу марказнинг асосий вазифалари ўзбек ва хорижий ишбилармонлар ҳамда бизнесменлар учун тадбиркорлик муҳитини яратиш, корхоналаримизнинг халқаро бозорга чиқишига ёрдам беришдир.

Бугунги кунда бизнес маркази 25 дан ортиқ хизмат турини кўрсатаётир. Жумладан, хорижлик гуруҳларни қабул қилиш ва уларга комплекс равишда хизмат кўрсатиш, Ўзбекистон Республикаси қонунларига биноан маслаҳатлар бериш, қўшма корхоналар ҳужжатларини тайёрлаш, ҳамкорлар ва сармояларни излаш, реклама, сайру-саёҳат, жумладан молларни экспорт ҳамда импорт қилиш, кўргазма ва намойишлар ташкил этишдир. Мухтасар қилиб айтганда, бизнес маркази ишбилармонларни қовуштирувчи корхона мақомига эга дейиш мумкин. Марказни яратар эканмиз, айнан шу тамойилни иш юритишимизнинг бош масаласи қилиб белгилаганмиз.

— Анвар ака, ҳозирги кунда шаҳар корхоналарининг ташқи иқтисодий алоқаларини кенгайтириш учун қандай ишларни амалга оширмоқдасизлар?

— Биз бугунги кунда шаҳар корхоналарининг ташқи иқтисодий алоқаларини сезиларли даражада кенгайтиришга имкон берадиган бир қатор ишларни қилишга тайёрланаяпмиз. Мисолларга мурожаат қиладиган бўлсак, мана масалан, Франция Республикасида Орёл шаҳри мерияси ва иқтисодий кенгаши билан Франция ва Ўзбекистон сармоядорлари уюшмасини тузиш тўғрисида битим имзоланди.

Бирлашган Араб Амирликларида марказ ваколатхонасини очиш бўйича тайёргарлик ишлари кетмоқда. Айни чоғда Олмония ва Араб мамлакатларидаги ҳамкорларимиз билан қўшма корхоналар очишга тайёргарлик кўраяпмиз.

Насиб қилса, январь ойининг охирларига келиб «Экспо марказ» ўз эшикларини очажак. Ўша куни Собир Раҳимов тумани ҳокимлиги билан ҳамкорликда туман экспорт имкониятларини намойиш этувчи биринчи тадбиримиз ўтказилади. Бундан ҳокимликка келадиган фойда, ҳисоб китобларга қараганда 25 минг АҚШ доллари ва 10 миллион сўмни ташкил этади.

Шуни айтиб ўтиш кераккки, ушбу фойда иқтисодий ислоҳотларнинг айнан шу босқичида келтиришимиз мумкин бўлган фойданинг бир қисмидир, холос.

Менимча, шаҳар корхоналарининг ташқи иқтисодий фаолиятини кенгайтириш тадбири сифатида, ишбилармонлар билан биргаликда комплекс дастури ишлаб чиқилиши керак.

— Буни қандай изоҳлаш мумкин?

— Биринчидан, биз шаҳар корхоналарини экспорт имкониятларини хорижий фирмалар олдида тўла-тўкис намоён этиш учун турли-туман комплекс ишларни амалга оширишимиз лозим. Иккинчидан, шаҳар корхоналарига инвестиция имкониятларини чуқур ўрганган, умумлаштирган ва таҳлил этган ҳолда чет эл сармоядорларига тавсия этишимиз керак. Маълумки, Тошкент катта саноат ва ишлаб чиқариш имкониятларига эгадир. Айни чоғда хорижлик ишбилармонлар шаҳарда бир неча ой мобайнида яшашларига қарамай, унинг имкониятлари тўғрисида ҳеч нарса билмасдан қайтиб кетишга мажбур бўлмоқдалар.

Ва ниҳоят, учинчидан, ишбилармонларимизни бизнес асосларига ўргатиш учун зарурий тизимлар яратишимиз, ташқи иқтисодий фаолият шакллари молиявий операцияларида бюрократик тўсиқларни таг-томири билан йўқ қилиб ташлаш керак. Ҳар бир ўрнатилган қурилма, аниқроғи дастгоҳлар ва корхона ўз вақтида фойда келтириши, ҳар бир ишбилармонлик тизими ривожланиш имкониятига эга бўлиши ва солиқлар воситасида давлат ҳисобига (бюджетга) ўз фойдасидан ажратиб туриши керак.

— Бизнинг ишбилармонларимиз ҳам халқаро бозорда самарали рақобатга дош беришга қодирмилар?

— Бизнинг ишбилармонларимиз ҳам халқаро бозорда самарали рақобатга дош беришга қодирдирлар. Чунки келажаги буюк элнинг ишбилармон фарзандлари мамлакатимиз жаҳон ҳамжамиятига ўзининг изчил ички ва ташқи сиёсати билан кириб боргани сингари аҳли оламга кўз-кўз қилгулик ишланмалар ва янгича маҳсулотлар билан кириб боралар деган умиддаман.

Суҳбатдош Соҳибжон САЛИМОВ, «Ўзбекистон овози»нинг махсус мухбири.

СУРАТЛАРДА: Тошкент халқаро бизнес маркази ҳаётидан лавҳалар.

Абдувоҳид ТЎРАЕВ олган суратлар.

МАРКАЗ МАЪЛУМОТНОМАСИ

● Тошкент Халқаро бизнес маркази 1992 йил 15 апрелда ташкил этилган.

● Тошкент Халқаро бизнес маркази Тошкент шаҳар ҳокимлигининг мустақил давлат тижорат корхонаси ҳисобланади.

● Марказ — ташқи иқтисодий фаолиятнинг қатнашчиси ҳисобланади.

● Марказ, шаҳарга келадиган ажнабий фирмалар делегациялари бизнесменларига хизмат кўрсатишга доир буюртмаларни тижорат асосида бажаради, уларга барча турдаги тижорат, амалий ва хўжалик-маиший хизматлар, шунингдек, бўш вақтни ўтказиш бўйича хизматлар кўрсатади.

● Марказ Тошкент шаҳри ва Ўзбекистон Республикасидаги ажнабий фирмалар ваколатхоналарига комплекс хизмат кўрсатишни ташкил этади.

● Тошкент Халқаро бизнес маркази, ташқи иқтисодий фаолият билан шуғулланувчи юридик ва жисмоний шахсларнинг реклама — нашриёт маҳсулотларига, маркетинг дастурларини ишлаб чиқишга бўлган эҳтиёжларини таъминлаш бўйича хизматлар кўрсатади.

● Ташқи иқтисодий фаолиятни ҳуқуқий жиҳатдан таъминлашга доир масалалар бўйича хизматларни амалга оширади.

● Хорижий фирмалар, банклар ва ташкилотлар, шунингдек ажнабий амалий доираларнинг вакиллари учун хизмат хоналари, турар жойлар, транспорт воситалари ва турли хил мол-мулкни сотиб олади ва ижарага беради.

● Ўзбекистонлик ва чет эллик буюртмачиларга турли шаклдаги ташқи иқтисодий ҳамкорликни йўлга қўйиш мақсадларида шериклар топишда кўмаклашади.

● Тижорат асосида Тошкент шаҳрида чет эл фирмаларига вакиллик қилади, уларга шериклар билан амалий муносабатлар ўрнатиш ҳамда уни ривожлантиришда кўмаклашади.

● Тошкент шаҳрининг мустақил равишда ташқи иқтисодий фаолият билан шуғулланмайдиган корхоналари ва ташкилотлари учун рухсатномалар (лицензия) олган ҳолда маҳсулотни ташқи бозорда сотиш ва ташқи бозордан маҳсулот олишларида савдо-воситачилик фаолиятини амалга оширади.

● Тошкент шаҳридаги тадбиркор кишиларнинг конгресслари, конференциялари, симпозиумларини, шунингдек халқаро кўргазмалар, ярмаркалар ва презентациялар тайёрлаш ҳамда уларни ўтказиш билан шуғулланади.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА УРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ КИМЁ-ТЕХНОЛОГИЯ ИНСТИТУТИ

Ёшларни олий ўқув юртига кириш учун тест синовларига тайёрлайдиган 3 ва 6 ойлик пуллик курсларга

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Пуллик курслар органик, анорганик ва озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш технологияси бўйича институтнинг барча факультетларига кириш учун тайёрлайди.

Пуллик курсларга ўрта маълумотга эга бўлган ёки ўрта мактабнинг 11-синфида ўқиётганлар қабул қилинади.

Курсларга кириш учун қуйидаги ҳужжатларни тақдим этиш керак.

— институт ректори номига ариза;

— ишлайдиганлар иш жойидан, ўқийдиганлар мактабдан маълумотнома;

— 3×4 ҳажмдаги 2 та сурат.

Вилоятлардан келганлар ётоқхона билан таъминланади.

Қўшимча маълумотларни олиш учун қуйидаги манзилга мурожаат қилиш мумкин:

Тошкент шаҳри, Шайхонтоҳур кўчаси, 10-уй, 13 хона, **ТЕЛ. 41-03-60, 56-80-02.**

ДИҚҚАТ!

ҚУРИЛИШ МАВСУМИ БОШЛАНМОҚДА

«ИРИТ-2» кичик корхонаси энг арзон хомашё — маҳаллий тупроқдан сувсиз ва цементсиз қориладиган квадрат сантиметрига 50 кг куч зарбига бардош берадиган ва соатига 180 дан 540 тагача бир хил қолипли ғишт ва бинокорлик блокларини ишлаб чиқарадиган қурилиш ускуналарини сотишга тайёр.

Ускуналаримиз икки йилдан буён Ўзбекистоннинг ҳамма жойида ишлаб турибди. Қишлоқ ва кам қаватли бинолар қурилишида баҳоси йўқ. Биз белгиланган нархларда ишлар эканмиз, Сизнинг пулингизни қадрсизланишдан сақлаймиз. Биз ускуналарни ишга туширишни таъминлаймиз, кафолатли ва кафолатдан кейин ҳам хизмат қилиб борамиз. Эртанги қурилиш мавсуми ҳақида ҳозирданоқ тараддуд кўриш чинакам тадбиркорликдир.

Бизнинг манзилгоҳ: 700143, Тошкент шаҳри, Ф. Хўжаев кўчаси, 34. «Ирит-2» кичик корхонаси.

Телефонлар: 62-52-91 соат 9-00 дан 17-00 гача, 22-32-51 соат 18-00 дан кейин.

ТОШКЕНТ ШАҲРИДА 1994 ЙИЛНИНГ 13 ЯНВАРИДА ЎТКАЗИЛГАН

«ОРОЛ БОЛАЛАРИГА—93» ПУЛ ЛОТЕРЕЯСИ ЮТУҚЛАРИ ТИРАЖИ

Қуйидаги серия ва билет номерларига ютуқлар чиқди

№№ серия	№№ билет	ютуқлар миқдори сўм ҳисобида	№№ серия	№№ билет	ютуқлар миқдори сўм ҳисобида
000012	066	50000	004884	046	10000
000073	125	10000	004891	124	10000
000107	060	10000	005004	1—200	1000
000119	011	10000	005019	1—200	1000
000139	160	100000	005075	059	25000
000173	066	25000	005081	176	10000
000182	1—200	1000	005094	178	10000
000200	1—200	1000	005110	058	10000
000243	1—200	1000	005207	159	100000
000276	104	25000	005213	1—200	1000
000312	173	25000	005257	1—200	1000
000337	078	25000	005266	194	25000
000341	109	10000	005271	137	10000
000446	145	10000	005303	197	10000
000527	053	50000	005360	091	25000
000559	170	10000	005487	080	100000
000579	199	10000	005508	164	25000
000609	067	10000	005609	195	10000
000648	013	25000	005753	093	50000
000671	105	25000	005768	007	50000
000677	1—200	1000	005789	130	10000
000712	1—200	1000	005791	095	25000
000730	164	25000	005901	044	25000
000743	042	25000	006058	122	50000
000752	1—200	1000	006068	082	50000
000753	013	50000	006092	009	10000
000765	1—200	1000	006173	109	25000
000817	166	10000	006280	170	50000
001019	030	10000	006392	181	25000
001033	048	10000	006397	1—200	1000
001042	151	10000	006451	122	10000
001059	015	10000	006535	129	100000
001065	099	50000	006563	145	10000
001078	003	25000	006569	021	10000
001087	191	10000	006579	195	10000
001099	030	25000	006655	1—200	1000
001150	054	25000	006666	046	50000
001218	178	10000	006697	157	10000
001224	171	10000	006820	181	25000
001345	1—200	1000	006848	1—200	1000
001378	1—200	1000	006895	035	25000
001428	1—200	1000	006976	198	10000
001431	069	10000	006995	1—200	1000
001454	1—200	1000	006996	011	10000
001458	042	25000	007061	1—200	1000
001524	136	25000	007176	197	10000
001573	108	50000	007215	058	100000
001583	1—200	1000	007325	077	10000
001654	056	10000	007382	1—200	1000
001687	103	25000	007404	006	25000
001756	157	50000	007407	111	25000
001772	1—200	1000	007454	036	10000
001785	015	25000	007481	041	50000
001911	011	10000	007524	015	250000
001913	1—200	1000	007569	184	50000
001931	075	10000	007618	093	10000
001945	1—200	1000	007772	147	25000
001946	133	10000	007796	048	25000
001974	076	25000	007811	087	100000
002057	1—200	1000	007816	1—200	1000
002058	104	50000	007849	030	10000
002071	163	50000	007955	006	25000
002086	090	10000	008048	173	10000
002184	098	25000	008124	131	10000
002200	086	50000	008136	1—200	1000
002231	120	100000	008180	1—200	1000
002301	083	100000	008229	085	500000
002415	1—200	1000	008332	138	10000
002510	105	25000	008510	013	10000
002656	197	10000	008518	152	25000
002701	073	10000	008557	097	10000
002744	1—200	1000	008566	105	10000
002768	043	10000	008570	147	50000
002880	054	25000	008585	109	10000
002891	027	25000	008587	067	10000
002897	148	10000	008588	008	25000
002912	125	10000	008638	034	10000
002924	054	25000	008649	173	50000
002987	1—200	1000	008653	1—200	1000
003006	157	10000	008654	178	25000
003052	047	25000	008661	169	10000
003077	084	10000	008681	134	10000
003163	072	10000	008736	174	25000
003175	1—200	5000	008741	1—200	1000
003180	149	25000	008789	003	10000
003277	105	10000	008867	168	25000
003342	173	10000	008870	106	25000
003361	008	10000	008879	1—200	5000
003371	1—200	1000	008978	066	25000
003389	157	10000	009003	080	10000
003413	162	25000	009009	033	10000
003442	1—200	1000	009013	069	25000
003484	135	10000	009014	195	10000
003498	067	25000	009037	093	10000
003600	1—200	1000	009051	135	25000
003653	002	10000	009085	055	10000
003763	1—200	1000	009119	176	25000
003783	098	10000	009125	107	10000
003794	1—200	1000	009129	046	10000
003849	134	10000	009146	140	10000
003859	140	10000	009147	091	10000
003874	062	25000	009176	159	50000
003916	101	50000	009187	107	10000
003966	127	10000	009204	101	10000
003978	1—200	1000	009207	115	25000
003991	161	100000	009235	103	25000
004025	1—200	1000	009237	137	10000
004068	1—200	1000	009298	128	10000
004072	039	25000	009329	159	25000
004073	140	10000	009367	075	50000
004167	184	25000	009462	050	50000
004183	042	10000	009463	103	25000
004195	006	10000	009474	056	50000
004266	1—200	1000	009497	067	10000
004275	012	50000	009604	178	10000
004356	050	10000	009607	1—200	1000
004451	046	100000	009631	1—200	1000
004565	1—200	1000	009649	070	25000
004647	1—200	1000	009661	1—200	1000
004649	109	10000	009746	046	50000
004675	1—200	5000	009769	1—200	1000
004688	069	250000	009783	021	50000
004716	189	50000	009813	1—200	1000
004793	135	50000	009836	122	10000
004809	066	10000	009865	1—200	1000
004812	106	10000	009892	093	10000
004813	192	50000	009930	1—200	1000
004843	158	10000	009939	098	25000
004858	1—200	1000	009975	169	25000
			009981	1—200	1000
004860	1—200	1000	009991	157	10000

10000 сўм—купонгача миқдордаги ютуқлар Ўзбекистон Республикаси Жамғарма банки барча муассасалари, 25000 сўм—купонгача Жамғарма банки бўлинмаларида тўланади. 50000 сўм—купон ва ундан ортиқ ютуқлар Ўзбекистон Жамғарма банкининг экспертиза бўлими лотерея билетларини дастлабки текширувидан кейин тўланади.

Ютуқли лотерея билетлари тўловга 1994 йилнинг 31 мартигача қабул қилинади. Ана шу муддатдан кейин ютуқли лотерея билетлари ўз кучини йўқотади ва тўловга қабул қилинмайди.

Ҳайъат раиси — —Яккасарой тумани ҳокими биринчи ўринбосари Ш. Т. АКБАРОВ.

Ҳайъат раиси ўринбосари — «Орол болаларига» Ўзбекистон жамғармаси Раиси Х. Ш. АСҚАРОВ.

Ҳайъат масъул котиби — Ўзбекистон Жамғарма банки комплекс хизмат бошқармаси бошлиғи А. М. ҲАЙДАРОВ.

МУАССИСЛАР: «ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ» ВА «ОСИЁ БОЗОРИ» ГАЗЕТАЛАРИ ИЖОДИЙ ЖАМОАЛАРИ.

Нашр учун масъул: Тўхтамурод ТОШЕВ.

Ҳафтада бир марта чиқади.

«Осиё бозори» Ўзбекистон Республикаси матбуот давлат қўмитасида рўйхатга олинган. Гувоҳнома № 000176.

Эълон ва билдирувлар нақд пулга ва пул ўтказиш йўли билан қабул қилинади.

ТЕЛЕФОНЛАРИМИЗ: 33-41-89, 32-55-70, 33-38-55, 32-54-12.

БИЗНИНГ МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент шаҳри, ГСП, Матбуотчилар кўчаси, 32, 3-қават, 346- 344-хоналар.

ИНДЕКС: 75487.

БИЗ БИЛГАН ВА БИЛМАГАН ТАРИХ

ЎЗБЕК ХАЛҚИНИНГ КЕЛИБ ЧИҚИШ ТАРИХИ

(ДАСТЛАБКИ МУЛОҲАЗАЛАР)

ҲАР БИР халқнинг келиб чиқиш тарихи бор. Ўзбек халқининг ҳам узоқ ва воқеаларга бой тарихи мавжуд. У халқ бўлиб шакллангунга қадар узоқ ва мураккаб этник жараённи бошидан кечирди. ЎЗБЕКЛАР ЯХЛИТ ХАЛҚ СИФАТИДА X АСРГА КЕЛИБ ШАКЛЛАНДИ; ҳудудий, иқтисодий, маданий, тил ва тип бирлигига эга бўлди. Унинг этник жиҳатдан такомиллаша бориши ва этник тарихи шундан кейин ҳам, то уларни МИЛЛАТ ДАРАЖАСИГА кўтарилгунга қадар давом этди.

Маълумки, миллат капиталистик жамият маҳсули. Ҳар қандай халқ миллат даражасига кўтарилганда у ўз-ўзини чуқур англаб етади. Аниқ ҳудудий чегарага эга бўлган, бой маданий ва маънавий бойлик меросхўри сифатида она-Ватан ғурури ва ғами билан яшайди, она-юртнинг келажаги йўлида фаол, ҳалол ва астойдил меҳнат қилади.

Дунёда бирор халқ, бирор миллат йўқки, у ўз тарихида бошқалар билан муносабатда бўлмаса. Алоқа аввал иқтисодий ва маданий жабҳаларда бошланиб, кейин этник жараён тусини ола бошлайди, у ёки бу уруғлар, қабилалар, элатлар ва халқлар ўтмишда қон-қариндошлик ришталарини боғлайдилар. Бу ўз навбатида у ёки бу халқнинг шаклланишига олиб келади. Бу хусусда Ўрта Осиё халқлари тарихини яхши билган машҳур рус олими С. П. Толстов ҳақ гапни айтган: «Ҳозирги замон Ўрта Осиё халқларининг биронтаси ҳам қадимги этник гуруҳларга бевосита бориб тақалмайди. Аксинча, уларнинг шаклланишида, ерли халқлар ва теварак-атрофдан кўчиб келган халқлар ҳар хил нисбатда ўз аксини топган». Бу асосий ва тўғри фикр. Бу фикр биргина ўзбек халқи тарихига тегишли бўлмай, балки Ўрта Осиёдаги бошқа халқларга ҳам тегишлидир. Афсуски, зиёлилар орасида халқларнинг келиб чиқиши тарихи масаласи билан боғлиқ бўлган мураккаб жараённи етарлича тушуна билмаслик ёки ҳиссиётга берлиб кетишлар оқибатида баъзи ғайри илмий фикрлар пайдо бўлиб туради. Бу ҳолат Ўрта Осиё халқлари тарихида асримизнинг 20-йилларида, кейинроқ собиқ СССРда қайта қуришнинг дастлабки йилларида, эркин фикрлашларга эрк берилган йилларда намоён бўлди.

Ўрта Осиё халқлари ўз мустақиллик йўлига ўтиши муносабати билан турк дунёсида турк руҳининг кўпинча шоир ва ёзувчилар ўртасида 20-йиллардаги кайфият яна намоён бўла бошлади, яъни «ўзбек, қирғиз, қозоқ, туркман халқи — бу турк миллати», «Ўрта Осиё қадим замонлардан турклар юртидир», «Турон—турк демакдир», «Туркистон — турклар ватани», дегувчилар ҳам пайдо бўлиб қолди. Буларга масалани тарихий ҳақиқатдан келиб чиққан ҳолда тушунтирмоқчи бўлинганда, улардаги кучли ҳиссиёт туйғуси суҳбатдошни ҳақоратлашгача олиб боради.

Ўзбеклар, баъзи бировларнинг ноилмий фикр юритишига қарши ўлароқ турк эмас, балки туркий забондир. Тўғри, тилимиз туркий, лекин, турк тили билан ўзбек тили ўртасида фарқ катта. Ҳозирги замон ўзбек адабий тилини соф турк тили деб бўлмайди. Ўзбекнинг тили, тарихи ва маданияти ҳам соф туркники эмас. Унинг жисмоний—биологик қиёфаси, неча минг асрлик тарихи ва маданиятининг шаклланишида четдан келган этник қатлам билан ерли туб аҳоли қони, тили, руҳияти, тарихи ва маданияти чатишиб, қоришиб кетган. Ўзбек халқи илдизининг таг-томири, биринчи ва асосий компоненти сак—массагетлар, сўғдийлар, хоразмийлар, бохтарлар, чочликлар ва парконаликлар ҳисобланади. Уларнинг баъзилари бир замонлар асосан Шарқий Эрон тилларининг турли лаҳжаларида сўзлашганлар. Шуни ҳам айтиш керакки, биронтасининг тили асосида ҳозирги замон Ўрта Осиё халқларининг тили бевосита ўсиб чиқмаган. У тиллар ҳозир ўлик тиллар ҳисобланади. Аммо ўша халқларнинг ҳар хил нисбатда Ўрта Осиё ерли халқининг, ўзбек халқининг ҳам таркиб топишида маълум ҳиссаси бор.

Шунингдек, тожик халқининг шаклланишида маълум нисбатда туркий этник компонент ҳам роль ўйнаган. Туркни—тожик, сўғдни—ўзбек бўлиб кетишида Ўрта Осиёнинг айрим шаҳар ва қишлоқларида, у ёки бу тил муҳитининг устунлиги бош роль ўйнади. Ана шу илмий хулосадан келиб чиққан ҳолда шуни айтиш мумкинки, Марказий Осиё халқларининг келиб чиқиш илдизи, ўқ томири битта. Агар бу халқларни дарахтга ўхшатсак, ўша дарахтнинг танаси, ўқ илдизи сак—массагет, сўғдий, хоразмий, бохтар, чочлик ва парконалик эди. Ана шу тананинг бир пайванд шохи тожик бўлса, иккинчи пайванд шохи ўзбек бўлди. Ўша дарахтни учинчи пайванд шохи туркман бўлса, тўртинчи пайванд шохи қозоқ эди, бешинчи пайванд шохи қирғиз бўлса, у дарахтнинг яна бир пайванд шохи қорақалпоқ халқи эди. Демак, Ўрта Осиё ҳудудида қадимдан яшаётган туркий ва форсий халқларнинг илдизи бирдир.

II

ҲАР ҚАНДАЙ халқнинг этник тарихи унга берилган номга нисбатан қадимийдир. Шунингдек, ўзбек халқи ва унинг келиб чиқиш тарихи ҳам унинг номига нисбатан қадимийдир. «Ўзбек» терминн аслида дашти қипчоқда истиқомат қилувчи туркий қабила ва элатларнинг бир қисмига берилган ном. Тарихнинг гувоҳлик беришича, дашти қипчоқда қадимда ва ўрта асрларда асосан туркий халқлар ва аллақачонлар ўз она тилини унутиб туркийлашган мўғул қавм яшаб келарди. Ана шу қипчоқ чўлининг турк ва тил жиҳатидан турклашган аҳолиси тарихий асарларда XIII асрнинг 80-йилларидан бошлаб «ўзбек» номи билан учрайди. Масалан, Ҳамидуллоҳ Казвиний (1281—1350) дашти қипчоқни «мамлакати ўзбек» (ўзбеклар мамлакати) ёки «улуси ўзбек» (ўзбеклар улуси) деб ёзса, Ал-Калқошандий (1418 йили вафот этган) уларнинг подшоҳларини «малика билад ўзбек» (ўзбеклар мамлакатининг подшоси) деб атайди. Низомиддин Шомий (1404 йилдан кейин вафот этган), Шарафиддин Али Яздий (вафоти 1454 йилда), Абдураззоқ Самарқандий (1413—1482) ва Хондамир (1475—1535) асарларида ҳам ўзбеклар ҳақида қимматли лавҳалар келтирилади. Масалан Низомиддин Шомий Тўхтамишнинг Самарқандга келиши ҳақидаги ҳикоясида «Темур Тўхтамишга Ўтрор ва Саврон вилоятларини берди ва уни ўша ерларга жўнатди. Бироз вақт ўтгач, ўзбеклар подшоси Урусхоннинг ўғли Қутлуғ Буғо бу вилоятларга қўшин сурди ва кўп жанг қилди. Қачонким Тўхтамиш Темурга хоинлик қилганида, Темур 1389—90 йили унга қарши от сурди. Темур қўшинлари Сариқ-узен деган жойга етганда нўёнлар ва амирлар йиғилишиб, Темурга «Агар биз аввал Мўғулистон хони Хизр хўжанинг лашкарбошилардан Анқо—тўрани бартараф қилиб, унинг ёвуз ниятларини йўқ қилиб, сўнг ўзбеклар юртига (диёри ўзбек) кириб борсак тўғрироқ бўларди», деб маслаҳат берган. Абдураззоқ Самарқандий Темурни Тўхтамиш устига юриши ҳақида гапириб, «1390 йили Темур Мўғулистонга юриш қилди, унга йўлйўлакай асирлар хабар бердиларки, Анқо—тўра Мўғулистондан қочиб кетди ва у ўзбек даштларида (дар саҳройи ўзбек) яширинди», дейди Хондамир 1389 ва 1391 йил воқеалари ҳақида ҳикоя қиларкан, юқорида номи эслатилган Тўхтамиш қўшинини ўзбеклар қўшини (сипоҳи ўзбек) деб атайди. Шу манбаларда Олтин Ўрданинг амир ва хонлари «Ўзбеклар вилоятининг ҳокимлари» деб аталган. Хуллас, XIII асрнинг сўнгги чорагидан, асосан XIV аср бошларидан дашти қипчоқ аҳолиси, аниқроғи аввал Оқ Ўрда халқи «ўзбеклар» номи билан аталди. Ўзбекхон (1312—1341), Тўхтамиш (1376—1396) ва Олтин Ўрданинг бошқа хонлари, уларнинг қўшинлари, оила, бола-чақалари ўзларини «ўзбеклар» деб атай бошлади. Улар асосан кўчманчи элатлар эдилар ва тез-тез Мовароуннаҳрга (асосан ҳозирги Ўзбекистон ҳудудига)юришлар қилиб турганлар.

Юқорида келтирилган мисоллардан кўриниб турибдики, XV аср охири ва XVI аср бошларига қадар ўзбеклар ҳақида гап кетганда, дашти қипчоқ халқи — кўчманчи ўзбеклар тушунилган. Ўрта Осиёнинг деҳқончилик воҳаларида, биринчи навбатда Мовароуннаҳрда, қадимдан истиқомат қилиб келган халқ эса, агар у туркий тилда сўзлашган бўлса, турклар, деб аталди. Уларнинг тили дашти қипчоқ ўзбекларининг тили билан бир бўлиб, туркий тилнинг турли лаҳжаларида эди. Мовароуннаҳр турклари ва унинг туркийлашган халқи ўзларини туркий қавми вакиллари деб билганлар. Масалан, Амир Темур, Улуғбек, Алишер Навоий, Ҳусайн Бойқаро, Заҳириддин Муҳаммад Бобурлар ўзларини шундай деб ҳисоблаганлар. Мовароуннаҳр ва унинг яшнаган шаҳар ва қишлоқларига XVI аср бошида дашти қипчоқ ўзбекларининг сардори Шайбонийхон бостириб кирган ва ниҳоят қадимги Хоразмда Хива хонлиги, Сўғдда — Бухоро амирлиги, ва қадимги Фарғона ва Шошда Қўқон хонлиги ташкил топгач ва бу хонликларни идора қилиш дашти қипчоқ ўзбекларининг қўнғирот, манғит ва минг уруғлари қўлига ўтгач, бутун мамлакатда (Мовароуннаҳрда) ўзбек хонликларининг даври бошланди. Унинг халқи асосан ўзбеклар, туркийлашган сартлар ва форсийзабон тожиклардан иборат бўлиб қолди.

Юқорида келтирилган фактларга асосланган ҳолда қуйидаги хулосага келиш мумкин:

1.) «Ўзбек» термини Ўзбекхоннинг Олтин Ўрдада ҳукмронлигига (1312 — 1342) қадар Оқ Ўрда хонлари қўл остида бўлган фуқарога нисбатан ишлатилган. Қачонким Тўктайхон ҳукмронлиги Оқ Ўрдада емирилгач, Кўк Ўрда (Олтин Ўрда)нинг кучайиб бораётган хони Ўзбекхон Оқ Ўрдани қўшиб олди ва шундан бошлаб Ўзбекхон қўл остидаги иккала Ўрда фуқароларини «ўзбеклар» номи билан юритиш одат тусига кирди.

2.) «Ўзбек» атамаси Мовароуннаҳрга XVI аср бошида Шайбонийхон билан бирга кириб келди. Унгача бу заминда туркийлар, ва тожиклар яшаб келарди. «Ўзбек» номи билан аталувчи халқ эса унгача Қозоғистон даштларида, Олтойдан то Қора денгизнинг шарқий соҳилларигача бўлган яйловларда (дашти қипчоқда) истиқомат қиларди.

Тил жиҳатдан дашти қипчоқнинг кўчманчи ўзбеклари билан Мовароуннаҳр турклари ва туркийзабон сартлари бир-бирларини яхши тушунган. Чунки улар бир тилнинг турли лаҳжаларида сўзлашганлар. Дашти қипчоқ ўзбекларининг тил фондида чорвачилик билан боғлиқ атамалар кўпроқ бўлса, Мовароуннаҳрнинг туркий забон аҳолиси тилида деҳқончилик ва ҳунармандчилик касби билан боғлиқ атамалар кўпроқ эди. Биринчиси туркий тилнинг дағалроқ лаҳжасида, иккинчиси маданийроқ, силлиқроқ лаҳжасида сўзлашганлар.

3.) Дашти қипчоқнинг туркий забон халқи XVI аср бошларида Мовароуннаҳрга, ҳозирги Ўзбекистон ҳудудига келиб ўрнашиб олгач, улар туркийлашган ерли сартлар ҳамда бу юртда унгача милоддан аввалги II асрдан бошлаб яшаб келган туркий қабилалари билан қоришиб кетадилар. Дашти қипчоқнинг кўчманчи ўзбеклари номи туркий тилда сўзлашувчи барча Мовароуннаҳр ва Хоразм аҳолисига кейинчалик «этноним» сифатида ўтди, холос. Аслида ҳозирги Ўзбекистон ҳудудида XVI асрдан то 1924 йилгача яшаб келган туркий забон халқлар: ўзбеклар, чағатайлар ва сартлар; форсий забонлар эса тожиклар деб аталиб келди. Қачонким, 1924 йилда советлар томонидан Ўрта Осиёда ўтказилган миллий давлат чегаралаш сиёсати туфайли «ўзбек» атамаси Ўзбекистон ҳудудида яшовчи барча туркий забон аҳолига умумий-миллий ном қилиб берилди. Ҳозирги кунда «ўзбек» атамаси этник мазмунни тўла ифода этади ва бу этник ном остида бутун бир халқ жаҳонда тан олинган.

Мана шу тарихий ва мураккаб этник жараённи ҳисобга олмаган ҳолда XVI аср бошларида Мовароуннаҳрга кириб келган дашти қипчоқлик кўчманчи ўзбекларни ўзбек халқининг асосий илдизи, ўзбек халқи фақат ана шу кўчманчи ўзбеклардан келиб чиққан ва унинг тарихи Ўзбекистон ҳудудида XVI асрдан бошланади, дейиш — ғайри илмий қарашдир. Афсуски, фан оламида, айрим олимлар орасида ана шундай тасаввурда юрган одамлар кам эмас. Шунинг учун ҳам тарих фанида ўзбек халқининг келиб чиқиш муаммоси Ватанимиз тарихининг яна махсус ўрганилиши зарур бўлган энг долзарб масалаларидан бири бўлиб қолмоқда.

III

ЎЗБЕКИСТОН Ўрта Осиёнинг қадимдан ўтроқ деҳқончилик маданияти ўчоқлари таркиб топган ҳудудида жойлашган. Шу боис бу диёр археология ва архитектура ёдгорликларига бой. Бу ўлкада қадимдан ўзбек ва тожик халқларининг бобокалонлари бирга, қишлоқлари, яйловлари, экин майдонлари, савдо расталари ёнма-ён жойлашган ҳолда, дўст-аҳил, қон-қардош, қуда-анда ва маслакдош бўлиб яшадилар. Ташқи душманга қарши биргалашиб курашдилар. Иссиқ ва совуқ кунларда бир-бирига елкадош бўлдилар. Фан ютуқларига кўра улар бир регионда ягона, ижтимоий-иқтисодий ва маданий жараёнда, деярли бир вақтда халқ, элат сифатида шаклландилар.

Агар узоқ ўтмишга назар ташлайдиган бўлсак, Ўрта Осиёнинг туб аҳолисини тош ва бронза асрида қандай номланганн бизга номаълум. Аммо илк темир давридан (милоддан аввалги VIII—VII асрлардан) бошлаб Ўзбекистон территориясида яшаган ва қадимги деҳқончилик воҳалари номи билан, яъни Сўғдиёнада—сўғдийлар, қадимги Хоразмда — хоразмийлар, қадимги Бақтрияда — бохтарлар, қадимги Чочда — чочликлар, атрофдаги дашт аҳолиси эса, саклар деб аталган. Бу тарихий номларни биз Ўрта Осиё ва Эрон халқларининг муқаддас китоби «Авесто»да, Аҳмоний подшоларининг қоя тошларига ёзиб қолдирилган китобларида, юнон олимларининг асарларида учратамиз.

Тилшунос олимларимизнинг фикрига қараганда, Ўрта Осиёнинг ана шу воҳа ва дашт халқларининг маълум қисми Шарқий Эрон тиллар гуруҳига кирувчи суғд ва хоразмий тилларида сўзлашганлар.

Тарихий ҳақиқат нуқтаи назаридан қараганда, ҳозирги замон ўзбек тили туркий тиллар негизида шаклланган бўлса, тожик—форс тили Шарқий Хуросон, яъни дарий тили асосида шаклланди, яъни тожик тили (тожик халқи эмас) ҳозирги Тожикистон территориясидан ташқарида. Амударёнинг нариги тарафида, Мурғоб воҳаси, ҳозирги Афғонистон ва шимолий-шарқий Эрон зонасида шаклланиб, аста-секин илк феодал даврида, айниқса дастлабки сомонийлар даврида, суғд юртига жадал кириб келди. У дастлабки шаҳар ва унга яқин аҳоли пунктларида ерли сўғдий тилини сиқиб чиқариб, марказлашган сомонийлар давлатининг тилига айланди. Шунга қарамай, таниқли сўғдшунос, В. А. Лившицнинг фикрига кўра, суғд тилида сўзлашувчи аҳолини Мовароуннаҳрнинг айрим чекка қишлоқларида то XII—XIII асрларда ҳам учратиш мумкин эди. Шу ҳам эътиборга молиқки, А. Ю. Якубовскийнинг ёзишича, суғд аслзодалари ўртасида туркча номлар ва унвонлар учраб туради.

Этнограф, археолог ва антрополог олимларга, шарқшунос ва тилшуносларга равшанки, гарчи қадимги сўғдий ва хоразмий тиллари ўзбек ва тожик халқларининг ҳозирги замон тиллари даражасига бевосита ўсиб чиқмаган бўлса-да, ана шу тилларда сўзлашган қадимги туб аҳоли — ўзбек ва тожикларнинг элат сифатида шаклланишида дастлабки асосий этник қатламни ташкил этган. Лекин буларнинг ҳар иккаласи ҳам то халқ бўлиб шакллангунга қадар узоқ тарихий йўлни босиб ўтди ва мураккаб этник жараённи бошидан кечирди. Натижада уларнинг жисмоний—биологик тузилишида бир типлилик, айнан ўхшашлик содир бўлди, Л. В. Ошанин бу типни ҳозирги замон ўзбек халқи ва воҳа тожикларига хос «икки дарё оралиғи типи» деб атади.

Атоқли антрополог Т. К. Ходжайов эса кейинги 20 йил давомида 500 га яқин палеантропологик серия материалларини ўрганиб, Л. В. Ошаниннинг юқоридаги фикрини тўла тасдиқлади ва унга қатор аниқликлар киритди. Ҳозирги замон ўзбек ва воҳа тожикларига хос бу антропологик тип милоддан аввалги биринчи минг йилликнинг охирлари ва милодий эранинг бошларида дастлаб Сирдарёнинг ўрта ва қуйи ҳавзасида шаклланди Сўнг бу тип вакилларини милодий II—III асрлардан бошлаб Фарғона водийси районларига, Хоразм воҳасига, Зарафшон водийсига кириб борганлиги кузатилади.

Милоддан аввалги II—I ва милодий эранинг I—IV асрларида бу тип вакиллари, айниқса, ҳозирги Ўзбекистон территориясининг марказий ва жанубий шаҳарлари аҳолиси орасида сезиларли этник қатламга эга эди. Илк феодал даврга келиб, улар қишлоқ аҳолиси орасига ҳам кириб борди.

Ўрта Осиё халқларининг этник шаклланишида икки дарё атрофидан кўчиб келган қабила ва элатларнинг роли ҳам бўлди. Юечжийлар, хионит ва кидаритлар ва эфталитлар шулар жумласидандир. Тарихий манбаларга кўра, шимоли-шарқдан юечжиларнинг жануби-ғарбга юриши Искандар Зулқарнайн ўлимидан кейинроқ бошланган эди. Юежчилар ўз даврида Юнон—Бақтрия давлатини ағдаришда асосий роль ўйнаган Кўчманчиларнинг катта бир қабила иттифоқи Ўрта Осиёнинг шимолий қисмлари негизида ярим ўтроқ ва ярим кўчманчи Қанғ давлатини барпо этишда (бу милоддан олдинги III—II асрлар) иштирок этишган.

Археологик кузатишларга қараганда «Ўрта Осиё икки дарё оралиғи типи» дастлаб Сирдарёнинг ўрта ҳавзаси районларида, яъни Тошкент воҳаси ва жанубий Қозоғистонда аниқ бир антропологик тип бўлиб таркиб топган пайтда, шу зонада «қовунчи маданияти» шаккланди. Бу маданиятнинг ижодкорлари Қанғ давлати аҳолиси қанғарлар бўлса ажаб эмас. Чунки, туркий забон халқларнинг Мовароуннаҳр ва Хоразмнинг ички районларига ёйилиши ана шу маданият изларини тарқалиш даври билан боғлиқ эканлиги кузатилмоқда.

Археологик материалларни таҳлили милодий II—III асрлардан бошлаб «Қовунчи маданияти»нинг таъсири Фарғона водийсига, . Сўғднинг марказий районларига тарқалганлигини кўрсатмоқда. Милодий IV—V асрларда эса «қовунчи маданияти»га тегишли материаллар Бухоро воҳасида, Қашқадарёда, ҳатто Сурхондарё ёдгорликларида ҳам кўп учрайди. Ҳатто IV—V асрларда Бухоро воҳасининг шимоли-ғарбий районида бу ўлканинг қадимги маданий меросидан тубдан фарқ қилувчи, «қовунчи маданияти»га ўхшаш янги археологик маданият таркиб топди. Буни биз «Қизилқир маданияти» деб атадик.

Ўрта Осиёнинг шимолидан унинг марказий ва жанубий вилоятларига милоднинг IV—V асрлари давомида хионитлар, кидаритлар ва эфталит қабила иттифоқлари кириб келади. Натижада бу ердаги аҳолининг моддий маданиятидаги қадимги анъана таъсири камайиб, нозик ва нафис хушбичим ва сифатли кулолчилик маҳсулотлари ўрнини дағал, ярим ўтроқ, чорвадор аҳоли ҳунармандчилиги эгаллади. Бу ўзгаришлар аввалари Ўрта Осиёда қулдорлик тузумининг инқирози ва янги феодал муносабатларнинг шаклланиш жараёни билан боғланиб келинарди. Аммо кейинги 20—25 йил давомида бу регионда кенг кўламда олиб борилган археологик ва антропологик кузатишлар бу ўзгаришларнинг этник жараён билан ҳам боғлиқ эканини кўрсатмоқда. Тўғри, археологик материалларга қараб, уларни қайси халққа тегишли эканлигини айтиш мушкул. Аммо ана шу археологик маданият материаллари орасида VI—VII аср туркий халқларига хос уруғ-аймоқ белгилари учрайдики, уларнинг илмий таҳлили ўша маданият ворислари туркий халқлар эканлигига гувоҳлик беради. Демак, Сирдарёнинг ўрта ва қуйи ҳавзаси районларида милоддан аввалги II—I ва милоднинг то VI асрига қадар ҳам туркий тилда сўзлашувчи халқлар яшаган. Бироқ, тилшунос олимларимиз яқингача Ўрта Осиёга, унинг шимоли-шарқий районларидан то VI асрнинг ўрталаригача кириб келган ярим кўчманчи, ярим ўтроқ аҳолининг тили ҳам Эрон тиллар гуруҳига кирар эди, деб келишди. Бундай фикрнинг фанда мавжуд бўлиши — бу олимларнинг фақат ёзма манбаларга асосланиб фикр юритишидан келиб чиққан яъни туркий халқларнинг Ўрта Осиёга кириб келишини бу ўлкада турк ҳоқонлиги сиёсий ҳукмронлигининг ўрнатилиш даври билан боғлаб келинарди. Археологик ва антропологик илмий-тадқиқот ютуқларини ҳисобга оладиган бўлсак, Ўрта Осиё регионида, айниқса Сирдарёнинг ўрта ҳавзасида туркий этник қатлам анча олдин, милоддан аввалги II—I асрларда мавжуд эди. «Қовунчи маданияти» ижодкорлари икки тилли, яъни сўғдий ва туркий тилининг қайсидир лаҳжаларида гаплашган деган хулосага келиш мумкин. Еттисувдан, яъни Иссиққўл яқинидан сак қабила оқсоқоли қабридан топилган ёзувни бунга далил этиб кўрсатиш мумкин. Бу мозорнинг милоддан аввалги IV—III асрларга оид эканлигига ҳеч қандай шубҳа йўқ. Тилшунос олимлар бу ёзувни қадимги «туркий» ёзув деб эълон қилишди.

Ўрта Осиё ғарбий турк ҳоқонлиги таркибига ўтгач, бу ўлкага туркий халқларнинг гуруҳ-гуруҳ бўлиб кириб келиши тезлашди. Аввал улар Мовароуннаҳрнинг маҳаллий аҳолиси ўзлаштирмаган районларига ўрнашдилар, кейин аста-секин, маҳаллий аҳоли яшайдиган қишлоқларга яқинлашиб, ерли халқ маданий-хўжалик ютуқлари таъсирида ярим ўтроқ ва кўп ҳолларда ўтроқ турмуш кечиришга, улар билан иқтисодий ва маданий алоқани кучайтиришга муяссар бўлдилар. Натижада қадимги Хоразм, Фарғона водийси, ҳатто суғд тупроғининг анча қисмида маҳаллий аҳолининг тил жиҳатдан туркийлашиш жараёни кучайди. VI асрнинг 60—70 йилларидаёқ, туркий халқларнинг катта бир гуруҳи Амударё соҳилларига яқинлашдилар. Улар жанубий Ўзбекистон, ҳатто Шимолий Афғонистон ерларига бориб етдилар. VI асрнинг иккинчи ярми давомида ғарбий турк ҳоқонлиги турkларнинг катта бир қисми ҳозирги Бухоро территориясида жойлашиб олдилар. Масалан, ҳоқон Муқан ўғли — турк шаҳзодаси Або (форсча Абруй) тахт учун кураш йўлида VI асрнинг 80-йилларида қўзғолон кўтарди. Қўзғолончиларнинг аксарияти қамбағаллашиб қолган турклар эди. Улар йўл-йўлакай сўғд ва турк камбағал деҳқонлари билан биргалашиб, Бухоро воҳасининг қишлоқ ва шаҳар аслзодаларини талаб, ҳатто бой савдо шаҳри Пайкентни қўлга киритди.

Машҳур шарқшунос олим А. Ю. Якубовскийнинг таъкидлашича, туркий қабилаларнинг Мовароуннаҳр марказий ва жанубий қисмларигача кириб бориши ,уларнинг маҳаллий аҳоли билан яқинлашувига, тез орада қон-қардошлик алоқаларининг ривожланишига олиб келди.

VII асрга келиб Сирдарёнинг ўнг соҳили районларидан бутун Зарафшон водийси районларига турклар-нинг янги-янги гуруҳлари кела бошладилар. Туркий халқларнинг Мовароуннаҳрнинг ички районларига кириб келиши кўп ҳолларда анча осойишталик билан ўтган кўринади. Чунки бу жараённи тўхтатиш учун Мовароуннаҳрда бирон сиёсий куч майдонга чиқмади. Аксинча, Суғднинг бой-бадавлат одамлари турк ҳоқонлари ва жабғулари ҳимоясидан ўз савдо ишларининг равнақи йўлида манфаат кўрар эдилар. Туркий аҳоли сон жиҳатдан тобора кўпайиб, уларнинг маҳаллий аҳоли ўртасидаги этник қатлами қалинлашиб борди. Бу туркий этник қатлам айниқса VII—VIII асрларда Шош (Тошкент) ва Фарғона ерларида устунлик қиларди. Ибн Хавқал (X асрда яшаган) минглarча турк оилалари—ўғузларнинг Чимкентдан ғарб ва жануб сари кўчиб борганлиги, уларнинг катта қисми унгача Сирдарёнинг ўнг қирғоқ районларида истиқомат қилганлари ҳақида хабар беради. Буларнинг маълум қисми ўғузлар эди. Ўғуз қавмларининг бир қисми XI аср бошида Ўрта Осиёдан Хуросонга, ундан Кичик Осиёга кўчиб бордилар. Кейинчалик **Қўния** султонлари, **Ўж** вилоятни ўғуз қавмларидан **Қай** қавмининг етакчиси **Эртўғрул**га улус қилиб бердилар. **Қуния** султонлиги инқирозга юз тутгач ўша Эртўғрулнинг ўғли Усмон 1299 йили ўзини олий ҳукмдор деб эълон қилди ва Усмонийлар, яъни Усмонли турклар давлатига (1281—1924) асос солди.

«Тарихи Табарида» айтилишича, араблар Ўрта Осиёни истило қилишда фақат Фарғона туркий қабилалари билан қаттиқ тўқнашибгина қолмай, балки Балх ва Бадхиз атрофида ҳам туркий қабилалар қаршилигига дучор бўлишган.

Араблар Мовароуннаҳрда ўз ҳукумронлигини мустаҳкамлаб олгач, VIII асрнинг 30-йилларида суғд тупроғига туркларнинг катта гуруҳ шаклида кириб келиши секинлашди Чунки араблар бу ўлкада ҳукмронликни турк зодагонларидан тортиб олишган эди. Арабларга қадар келиб ўрнашиб олган туркий қабилаларнинг эса, араблар ҳукмронлиги ва сомонийлар даврида (VIII—X асрлар) тобора ўтроқ ҳаёт тарзига кўчиши тезлашди. Шош (Тошкент), Фарғона ва Хоразмда туркий халқлар маҳаллий аҳоли орасига тобора сингиб, ўтроқлашган турклар ва тил жиҳатидан турклашган ерли аҳоли «сарт» деб аталувчи этник қатламга айланиб борди.

Туркий халқлар араблар даврида Мовароуннаҳр устидан ўз сиёсий устунлигини йўқотса-да, аммо уларнинг Еттисув вилояти VIII—IX асрларда на аббосийларга, на тоҳирийларга ва на сомонийларга бўйсунмади А. Ю. Якубовскийнинг ёзишича, аббосийлар ва Эрон сулолалари (тоҳирийлар ва сомонийлар) мумкин қадар Мовароуннаҳрни туркий таъсирдан чиқариб, эронликларга яқинлаштириш сиёсатини тутдилар. Шу мақсадда VIII—IX асрларда Ўрта Осиёга араб ва эронийларни кўчириб келтириб, уларни Мовароуннаҳрнинг шаҳар ва қишлоқларига жойлаштириш сиёсатини тутдилар. Масалан, ҳозирги Марғилон шаҳри X асрда Мурғоб воҳасидан сомонийлар томонидан кўчириб келтирилган аҳоли ҳисобига катта жойга айланган.

Ўзбек халқининг этник тарихида қарлуқлар ва қорахоний туркларининг ҳам ўрни бор. Улар VIII аср ўрталарида Еттисувда Туркаш (Тюргеш) қабилалари ҳукмронлигини ағдариб, ҳокимиятни қўлга олдилар ва шимолий Фарғона ерларида (ҳозирги Наманган вилояти территориясида), Сирдарёнинг шарқидан то Еттисувгача бўлган ерларда ўз ҳукмронлигини ўрнатдилар. X асрнинг ўрталаридан эса бу зонада қорахонийлар давлати ташкил топди. Қорахонийлар давлати таркибида арғу, тухси, қарлуқ, чиғил ва яғмо қабилалари бўлиб, улардан айниқса дастлабки тўрттаси маданий жиҳатдан бошқа туркий қабилалардан юқорида турарди.

X асрнинг охирларидан туркий этник қатламнинг Мовароуннаҳрнинг барча районларида устунлигини таъминловчи тарихий воқеалар содир бўлди. Сирдарёдан Еттисувгача бўлган ерларда, шимолий Фарғона ва бутун шарқий Туркистонда ўз ҳукмронлигини ўрнатган Қорахоний турклари X аср охирларида Мовароуннаҳрнинг ички районларига ҳам кириб келдилар. Бу ҳол унгача бу ўлкада яшаб келган суғдий ва туркий этник қатлам учун кутилмаган воқеа эмасди. Чунки туркий қабилалар қадимдан суғд ерлари билан ёнма-ён жойлашгандилар. Мовароуннаҳр аҳолисининг ўрта ва қамбағал қатлами, шунингдек, Суғдиёнага арабларгача келиб ўрнашиб қолган турк зодагонлари бу ерда ҳукмрон сомонийлар сулоласини ағдариб ташлашда катта ўрин утди. Суғд зодагонларининг мулкини қўриқлаб турган суворийлар ва сомонийлар ҳарбий қудратини қўлда тутиб турган турк лашкарбошилари (мас. Фойиқ) бу курашда иккиланмай қорахонийлар тарафига ўтиб кетдилар. XI асрнинг биринчи ўн йилидаёқ Мовароуннаҳрнинг то Балх вилоятигача бўлган ерлари дастлаб қорахоний турклари, сўнг эса ғазнавийлар қўлига ўтди. Натижада катта туркий қатлам Сўғдиёнага қадимги, Хоразм ва қадимги Бақтрия ерларига яна жадал кириб борди. Қорахонийлар замонида мамлакатнинг туркий қатлам кирмаган бирор ери қолмади.

А. Ю. Якубовский бу воқеанинг ўзбек этногенези учун қанчалар қимматли эканлигини таъкидлайди. Олим тарихий манбаларни чуқур таҳлил қилиш асосида шу фикрга келдики, Қорахонийлар замонида (XI—XII асрларда) бутун Мовароуннаҳрда аҳолининг туркий тилда гаплашувчи қатлами, шу жумладан тил жиҳатидан турклашган суғдийлар ҳам жамиятнинг барча ижтимоий-иқтисодий ва ва маданий ҳаётида устун бўлишига қарамай, Самарқанд ва Бухоро каби шаҳарларда ҳали форс-тожик тилида сўзлашиш ва ёзиш давом этарди. Бу ҳол фақат адабий доираларда эмас, балки расмий маҳкамаларда ҳам сезиларди. Лекин Фарғона ва Шош шаҳарларида (Марғилон, Исфара, Хўжанд бундан истисно) ва Хоразмда аҳвол бошқача эди. Турк тилида сўзлашувчилар қатлами форс қатламидан кучли бўлиб, унинг таъсири суғд шаҳар муҳитига ҳам жадал кириб борарди.

IV

ЎЗБЕК этногенези ва этник тарихини ўрганишда тил масаласи ўта муҳимдир. Бу масалада, айниқса қадимги тиллар масаласида ўз ечимини кутиб ётган кўп муаммолар бор. Яқингача совет тилшунослик фанида Ўрта Осиё ва ҳатто унга қўшни вилоятларда ҳам қадимда аҳоли шарқий Эрон тилларида сўзлашар, туркий тил бу заминга фақат милодий VI асрнинг иккинчи ярмидан кириб келди, деган тасаввур ҳукмрон эди. Ана шу фикрдан келиб чиққан ҳолда хунлардан бошқа барча қабила ва элатларни Эрон тилли халқлар деб келинди. Унинг асосий сабаби бу заминда турк тилида ёзилган қадимги ёзув намуналари кам етиб келганлигидир. Шу муносабат билан фикрингизни қуйидаги нарсага қаратмоқчи эдик.

Дастлабки Кушон ҳукмдорлари Герай, Кудзула, Кадфиз номлари билан зарб этилган тангаларда «ёбғу» ёки «жабғу» сўзлари зарб этилганига қарамай, улар ҳам Эрон тилида сўзлашувчилар деб аталиб келинди. Бунақа қараш Оврупо центризми руҳида ривож топган совет эроншунослик фанида ҳукмрон эди Бу ғоя совет тарих фанига ҳам сингиб кетди. Эроншунос олимлар қадимда шарқий Эрон тилларида сўзлашувчи қабилалар то Байкўлгача ёйилган эди, деган даъволарни ҳам қилдилар.

Одатда фанда бундай мулоҳазалар бўлиб туради. Аммо ҳар бир илмий мулоҳаза далилларга асосланмоғи керак.

Агар бундай мулоҳаза асосли деб топилса у ҳолда қадимда туркий халқлар қаерда яшаган экан? Ўрта Осиёга туркий қабилалар қаерлардан келиб қолди? Қайси қабила ва элатларни туркий тилда сўзлашган дейиш мумкин? Бу саволларга жавоб бериш учун мавжуд илмий қарашлар ва фактларга мурожаат қилайлик:

1). Қозоқ археолог ва антрополог олимлари анчадан бери бронза даврида (милоддан аввалги II мингинчи йилликда) Қозоғистон даштларида яшаган чорвадор қабилаларини («Андронов маданияти» дейилади) туркий тилда сўзлашувчи қабилалар эди, — деган ғояни олдинга сурдилар. Бизнингча ҳам бу фикр асосли бўлса керак, чунки антик даврда туркий халқлар кенг ёйилган ҳудудларда айнан бронза даврининг «Андронов қабилалари» яшаган эдилар.

2). Қадимда хунлар номи билан Сирдарёнинг ўрта ва қуйи соҳилларидан то Олтойгача бўлган территорияда кўчиб юрган қабилалар туб маънода туркларнинг аждодлари эди. Хунларнинг ўзлари эса туркий тилда сўзлашганлар. Бу тарихий ҳақиқатни ҳозир эроншунос олимлар ҳам тан оладилар.

3). Милоддан аввалги IV аср охирларида сак-массагет қабилаларининг бир гуруҳи македониялик Искандар таъқибидан қочиб, Шарқий Туркистонга бориб жойлашдилар. Улар милоддан аввалги II асрнинг иккинчи ярмида хунлар сиқувига бардош бера олмай қадимги Фарғонага кўчиб келдилар. Хитой манбаларида улар «юечжилар» деб аталган. Улардан 5 қабила (Хюми, Шуанми, Хисе, Думи ва Гуйшуан) ўша кезларда қадимги Бақтрияга бориб, Гуйшуан қабиласи қўл остида Кушонлар давлатини барпо қиладилар. Бу давлатнинг дастлабки подшолари Герай ва Кудзула Кадфиз ўз номидан танга зарб этганларида тангаларга «Герай жабғу», «Кудзула Кадфиз жабғу» сўзларини ёздиришган. «Жабғу» аслида туркларда қабила бошлиғининг ҳокимлик унвони, ҳарбий, диний ва дунёвий бошлиқ ёки катта вилоят бошлиғи, ҳокими демакдир. Агар юечжилар туркий қабила қавми бўлмаганида жабғу унвонини тангага ёздирармидилар? Бизнингча, Кушон давлатининг асосий этник қатлами шарқий Эрон тилларида сўзлашувчи қадимги Бақтрия аҳолиси бўлсада, аммо сулола асосчилари — Кушонлар туркий қавм эди.

4). Ўрта Осиёнинг Еттисув вилояти ҳудудида яшаган сакларнинг қайси бир уруғлари туркий тилда сўзлашган? Бунга биз юқорида ҳам айтдик. Иссиқ кўл яқинидан милоддан аввалги IV—III асрларда ўтган сак қабила оқсоқолининг мозоридан топилган қадимги ёзув мисолдир. Хат оромий алифбоси асосида рунийда битилган. Хат ҳозир фанда маълум бўлган энг қадимги «туркий ёзуви» деб тан олинмоқда. Демак, туркий ёзув хоразм, суғд, бахтар ёзувлари қаторида Ўрта Осиёнинг шимоли-шарқий вилоятларида шу тилли аҳоли ёзуви сифатида мавжуд эди. Демак, Ўрта Осиёнинг шимоли-шарқий вилоятларида туркий қабила ва элатлар яшаган ва уларнинг туб аҳолиси — туркий қабилалар жуда эрта ўз ёзувига эга бўлган.

5). Ўрта Осиё халқларининг шаклланишида маълум роль ўйнаган эфталит қабилалар уюшмаси ҳам туркий этник компонент асосида ташкил топган. Табарийнинг маълумотига кўра, Эрон шоҳи Феруз (459—484) Тоҳаристонни эгаллаб, ўзларини эфталитлар деб атаган туркий халққа қарши уруш очган. Ҳинд маълумотларига кўра, эфталитлар хунларнинг авлодлари бўлган. Туркшунос олим Н. Гумилевнинг фикрича, қадимги Хитой манбаларида туркий тилда сўзлашувчи қабилалар милоддан аввалги X асрдан бошлаб «хунлар» номи билан маълум. «Турк» сўзи эса, икки дарё оралиғида этник ном сифатида милодий V асрдан бошлаб маълум Масалан, мўғуллар хунларни «Турк-Уту», яъни «бўри уруғи» деб атаган.

6). Демак, узоқ ўтмишда ўзбек халқининг этник таркибини маҳаллий халқлар, шунингдек, маълум сабаблар билан Ўрта Осиёнинг шимоли-шарқидан кўчиб келган туркий халқлар ташкил этганлар. Лекин замон ўтиши билан улар маҳаллий халқ орасида сингиб кетди ва кейинча «ўзбек» номи билан машҳур бўлди. Ҳозир Ўрта Осиёда турк эмас, балки туркий тиллар асосида ташкил топган ўзбек, қирғиз, қозоқ, туркман ва қорақалпоқ, деган халқлар бор.

Қорахонийлардан кейин ўзбек халқи таркибига қўшилган янги этник компонент унинг жисмоний қиёфаси — антропологик типини кескин ўзгаришга олиб келмади. Ўрта Осиёнинг Чингизхон томонидан босиб олиниши (XIII аср) ҳам, ва XVI аср бошида Шайбонийхон бошлиқ дашти қипчоқ кўчманчи ўзбеклари ҳам Мовароуннаҳр ўзбекларининг типини тамоман ўзгартира олмади. Шуни ҳам айтиш керакки, Чингизхон билан келган одамлар орасида мўғул уруғлари билан келган туркий қабилалар озчиликни ташкил этардилар. Шайбонийхон билан келган кўчманчи ўзбеклар орасида эса, аксинча туркийлашган мўғул уруғлари кўпчиликни ташкил этарди. Улар орлот, дўрмон, қўнғирот, манғит, нукус, чимбой, кенагас, минг каби туркийлашган аймоқлар бўлиб, улар яна узоқ йиллар давомида алоҳида этник гуруҳлар бўлиб яшаб қолавердилар. Уларнинг антропологик қиёфаси классик мўғул типини эслатарди. Уларнинг таркибидаги айрим қабилалар турли этник гуруҳларнинг кураmаси эди. Улар кўп ҳолларда этник келиб чиқиши бўйича эмас, балки ҳудудий принцип бўйича уюшган эдилар. Шунинг учун ҳам улар кейинчалик осонлик билан Мовароуннаҳр халқлари таркибига сингиб кетдилар. Сўнгги қабилалар кейинчалик ўзбек миллатининг шаклланишида муҳим роль ўйнадилар.

ХУЛОСА

КЎРИБ ТУРИБСИЗКИ, ўзбек халқи жуда бой ва мураккаб тарихий жараённи бошидан кечирди. Бу жараён илдизи эса жуда чуқур. Ўрта Осиёда жумладан, ўзбек этноси тарқалган ҳудудларда, одамзот яқин бир миллион йилдан бери яшаб келади. Археологларимиз бу даврни одамзотнинг илк аждодлари яшаган, меҳнат қуроллари асосан тошдан ясалган қадимги тош даври деб атайдилар. Ана шу давр аждодларимизнинг илдизлари Фарғона водийсидан, Сел-ўнгур ғоридан топилди. Ўша ғордан топилган одам суяги қолдиқлари жаҳон фанига «Фергантроп» (Фарғона одами) номи билан кирди. Ўзбекистонда тош даврининг барча босқичларига тегишли ёдгорликлар топиб ўрганилган. Қадимги аждодларимиз ўз даврида деҳқончилик, чорвачилик, ҳунармандчилик хўжаликларининг барча жабҳалари бўйича фаолият кўрсатишган.

Ўзбек халқининг бобокалонлари тарихидаги жуда муҳим, жаҳон аҳамиятига молик ўзгаришлардан бири юксак даражада ривожланган цивилизацияни таркиб топиши бўлди. Бундан роса тўрт минг йил бурун Ўзбекистонда, унинг жанубий ҳудудларида, қадимги Шарқ цивилизацияси системасида ўз ўрнини эгаллаган қадимги шаҳар маданиятининг янги маркази вужудга келди. Ўзбек археологларининг ана шу илмий кашфиётлари туфайли Ўзбекистонда қадимги шаҳарларнинг келиб чиқиши роса минг йилга қадимийлашди. Авваллари Ўрта Осиёда, жумладан Ўзбекистонда шаҳарлар, шаҳар маданияти бундан икки ярим минг йил бурун пайдо бўлди. У ҳам бўлса, Аҳмонийлар ва эллин маданияти таъсирида вужудга келди, деган ноилмий тушунчалар фанда ҳукмрон бўлса, эндиликда Ўзбекистонда қадимги шаҳар маданияти Аҳмонийлар ва македониялик Искандар юришларидан роса минг йил аввал бронза даврида шаклланганлиги исботланди.

Ҳар қандай халқ тарихида давлатчилик масаласи ҳам муҳимдир. Ўзбекистон ҳудудида қадимги давлатчилик 2300 йиллик тарихга эга. Антик замонда бу заминда Юнон—Бақтрия давлати, Хоразм давлати, Қанғ давлати ва қадимги Фарғона (Даван) давлатлари бўлган. Милоднинг I—IV асрларида Кушонлар давлати ўтган.

Русларнинг катта олими А. Ю. Якубовский рус халқи номидан Ўрта Осиё халқларига миннатдорчилик сўзини ўзининг «Олтин Ўрданинг қулаши» деган асари орқали баён этган. Халқимиз тарихга жаҳон маданияти тарихининг ҳар бир йирик босқичида эслашга муносиб ҳисса қўшган. Муҳаммад Мусо Хоразмий, Аҳмад Фарғоний, Абу Наср Форобий, Абу Райҳон Беруний, Ибн Сино, Маҳмуд Замаҳшарий, Улуғбек, Алишер Навоий, Бобур каби қатор алломалар ва уларнинг жаҳон маданиятига қўшган ҳиссалари ўзбек халқи тарихининг ёрқин саҳифаларидир.

Аҳмадали АСҚАРОВ,
Ўзбекистон Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси.

Бўрибой АҲМЕДОВ,
Ўзбекистон Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

• *Фанимиз заҳматкашлари*

ҲАМ ШОГИРД, ҲАМ УСТОЗ

ЎЗБЕКИСТОН ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ ҲАМИД СУЛАЙМОН НОМИДАГИ ҚЎЛЁЗМАЛАР ИНСТИТУТИ ДИРЕКТОРИ, ЎЗФА МУХБИР АЪЗОСИ АЗИЗ ҚАЮМОВ БИЛАН СУҲБАТ

— Домла, суҳбатимизни мозийдан бошласак. Ўтмиш маданиятимиз хазиналари, хусусан адабиётимиз ҳақида қандай фикрдасиз?

— Маданият ва санъат, мумтоз адабиётимиз... Уларга Уйғониш даврининг даҳоларисиз баҳо бериш қийин. Олайлик, Фаробий, ал-Бухорий, ал-Хоразмий, ал-Беруний, Ибн Сино. Бу алломаларнинг тафаккури ибтидоси бору, интиҳоси йўқ маърифат дарёсига ўхшайди. Ёки Абу Абдуллоҳ ибн Аҳмад Рўдакийни олайлик. Ўз замонасида жоҳилият туфайли кўзларига мил тортилди. Мусаффо Шарқ шеъриятининг бошловчиси юзлари қонга бўялди. Аммо минг йилдан ошиқ даврдан буён унинг Панжруд дарёсидек мураттаб шеърий ҳаяжони босилгани йўқ. Хўжа Баҳоуддин Нақшбанд таълимотига кўра «Қўлинг ишда бўлганда ҳам Худони унутма» деган ҳикматга амал қилинган. Бу бежиз айтилган эмас. Унинг замирида жамики эзгулик мужассамдир.

Туркий лисонимиз ва мумтоз адабиётимизнинг бадиий қудратини XV асрда юксак чўққига кўтарган, ўзбек мутафаккири ва шоири Низомиддин Алишер Навоий ҳазратлари тариқат асосчилари, «Ҳирот пири» номи билан машҳур бўлган зот Абу Исмоил Абдуллоҳ ибн Абумансури Ансорий, шунингдек Хўжа Аҳрори Валий, Нуриддин Ибн Аҳмад Жомийларнинг ҳаммаслак шогирдларидан эди...

Мозий ҳақида, мумтоз адабиётимиз хусусида гап кетганда маданиятимизни, ўтган асрлардаги тараққиётимизни даҳоларсиз тасаввур қилолмайман.

Тарих улуғ қисмат ва тақдирларни, улуғ миллат ва халқларни ҳар доим оғир синов ва имтиҳонларга дучор этган. Катта қурбонликлар талаб қилган. Гуллаб-яшнаган Туронни харобага айлантирган Чингизхон ҳақида Абдураҳмон Жомий шундай сатрларни битган:

Чингизки буд гурги ин дашт,
В-аз гургияш жаҳон тиҳи гашт.

Таржимаси:

Чингиз бу оламда эди бир бўри,
Дастидан қуриди одамлар шўри.

Аммо ҳукми илоҳий натижасида жаҳонни қонга суғориб, зулм ва истибдод уруғини сочган «Чингизхон ўлатдек кезиб дарбадар» асфаласофилинга равона бўлади:

Уруш майдонида ожиз йиқилди,
Ўлим чангалида тулкилик қилди.

Мозий тарихини битар экан шоир фахр билан:

Темурхон эдиким бир метин девор,
Қуламай абадий турар устувор, — дея эзгулик уруғини сочган жаҳонгирни бошқа шоҳларга намуна ва ибрат қилиб кўрсатади.

— Сизнинг илм ва ижод йўлингиз ўзгалардан бир оз фарқли. Ҳам жамоат арбоби, ҳам кашфиётчи олим сифатида эл эъзозида бўлиб келишингизнинг боиси нимада? Кимлар Сизнинг ўсиб-улғайишингизга сабабчи бўлган?

— 1944 йил Ватан уруши одамлар тинкасини қуритган бир даврда Қўқондаги нефть техникумида таҳсил олардим. Аслида Ўрта мактабни етуклик аттестати билан тамомлаб, истаган олий ўқув даргоҳида имтиҳонсиз кириб таҳсил олиш имтиёзига эга эдим. Шароит оғирлигидан Қўқондан марказга боришнинг иложи йўқ эди. Иттифоқо урушдан Фазлиддин Қори деган бир хушовоз одам ногирон бўлиб қайтади. Уйига келса хотини бошқа эрга тегиб кетган. Дард ва илҳом унинг овозини янада таъсирчанроқ қилиб юборган. Қўқонлик машҳур шоир Чархий домла отамнинг дўсти ва шеърият бобида менинг устозим эдилар. У кишининг маслаҳатлари билан Фазлиддин Қори менинг қуйидаги сатрларни ўз ичига олган бир ғазалимни куйга солиб айтадилар:

Хаёлнинг тунлари тинмай бу ошиқ
жон била ўйнар,
Менинг фикру хаёлим сен пари
жонон била ўйнар.
Магар парвона шамъ ёғдусиға
парвоналик қилса,
Менинг кўнглим қуши ул хуршиди
тобон била ўйнар.
Азизий ишқ боғида ажаб
булбулнаводурким,
Юзи гулгун очилган ғунчайи
хандон била ўйнар.

Ўша пайтлар шоир Чархий домла билан дўстона муносабатда бўлган Усмон ота Юсупов бу қўшиқни эшитиб қолиб, мени сўраттирадилар. Қўқон шаҳаркомидан техникумга одам келиб, менинг ўрнимга укам Лазизни олиб кетадилар. Унда Лазиз кичкина бола эди. Бузрукхўжа Усмонхўжаев уни кўриб ҳайрон бўладилар ва Лазиздан секин сўрайдилар:

— Ўзингиздан каттароқ шеър ёзадиган бирор акангиз борми?

— Ҳа, дейди укам, мени эслаб. — Унда бориб акангизни ҳам бирга олиб келинглар, — дейди Эшон ота. (Қўқонда эл у кишини шу ном билан қаттиқ ҳурмат қиларди).

Усмон Юсупов бутун суҳбат давомида мен билан суҳбатлашиб ўтирдилар. Ўша йили Ўрта Осиё Давлат университетининг Шарқ факультетига ўқишга кирдим. Дўрмонда яшаб, ўқишга яёв қатнардим. Дорилфунун биноси ҳозирги Амир Темур ҳиёбонида эди. Кейинчалик беш фарзандининг ёнига олтинчи ўғил қилиб Усмон ота менга уйларидан жой берди.

Аммо, таҳсилни давом эттириш ва турмуш тарзи машаққатли эди. Авиация заводида тайёрлаб келинган алюминий курсиларда ўтирардик. Рустам Комилов кўпинча дераза токчасида ўтирарди. Уст-бошимиз юпунлиги боисидан совуқ ва очлик озори дард устига чипқон эди. Содиқ Мирзаев арабчадан дарс ўтардилар. Биргина ўқув қўлланмаси Барон Григас китобидан ҳаммамиз фойдаланардик. Форсча таълимотни Абдуғани Муталибов олиб борардилар.

1949 йил ўқишни битириб Шарқшунослик институтига ишга келдим. Саккиз йил шу жойда илмий фаолият билан шуғулландик. Ҳар доим устозим Чархий таълим берган «Ҳадис»дан олинган: **«Иззаман қанаъ — Залламан тамаъ»** калимаси хотиротимда бўлди. Бунинг маъноси: **«Қаноатли азиз, таъмагир хор»** дегани.

1956 йил Махмур мавзуида илмий иш ёқлаб, фан номзоди бўлдим ва «Махмур» асарини ёздим. Номзодлик ишим бўйича «Шарқ юлдузи» ва «Звезда Востока» журналларида Махмур ҳақида давр маърифати ва адабиётини улуғлаб оммабоп мақола эълон қилган эдим. Русча матнда Салье таҳрир чоғи «Умархон ҳукмронлиги даврида Қўқон маданияти гуллаб-яшнаган» деган жумлани қўшиб юборган экан. Ўша пайтлар қилдан қийиқ ахтариб, илғор ўзбек зиёлиларига чоҳ қазиган бир тўда фитначи давр малайлари «ўтмишни идеаллаштирган», «ёлғон мақола» деган чиқишлар билан «Звезда Востока»да раддиялар эълон қилишди. Булар Станищевский (Азиз Неало), Швердин ва Мелчаковлар эдилар. Ҳатто «Шарқ юлдузи»нинг муҳаррири Мирмуҳсиндан «Сен ҳам қарши мақола бер» деб очиқ-ойдин талаб қила бошладилар. Мирмуҳсин эса «Менда бунақа сиёсий хато йўқ» деб бердирмади. Текшир-текширда жузъий хато таҳрир чоғида рўй берганлиги учун «фош қилувчилар» ўзаро ташлашиб кетдилар. Яшаб ижод қилишим учун қай бир йўлни танлаш хусусида бир неча йил тафаккур қилдим. Охири илмий йўналишдан кетишни маъқул кўрдим.

Қилган ишлари билан мақтанмаслик улуғ одамларга хос хусусият. Азиз Қаюмов суҳбатимиз асносида камтарлик билан айтмаган нарсалар ҳақида олимнинг талабалик йилларидаги дўсти, навоийшунос олим Абдуқодир Ҳайитметов шундай дейди:

— Азиз Қаюмов мумтоз адабиётимиз тарихи, яралиши ва унинг эларо ёйилишида кўп улкан ишларни амалга оширди. Доимо тарғибу ташвиқот билан шуғулланди. Олимнинг «Махмур ижоди» ҳақидаги номзодлик диссертацияси илмшуносликда катта шов-шувга сабаб бўлди. У адабиёт хазинасига Махмурдек улуғ шоирнинг тўла-тўкис ижодий меросини олиб кирди. Унгача шоирнинг «Хапалак»дан бошқа шеъри маълум бўлмай, қолган ижоди мавжудлиги қоронғу эди. Азиз Қаюмовнинг адабиётимиз илмий кашфиётидаги иккинчи улкан қадами 1961 йил ёқлаган «Қўқон адабий муҳити» докторлик диссертациясидир. Унда олим оламга номаълум ва кам таниш бўлган Ғозий, Дилшод Барно, Ҳозиқ, Надим, Нодира ва бошқаларни адабиёт майдонига олиб чиқди. Кейинчалик домла инкишоф қилган ёхуд оммалаштирган шоирлар ҳақида кўплаб номзодлик ва докторлик ишлари ёқланди. Шунингдек, «Ўзбек адабиёти тарихи» беш жилдлик асарлар тўпламига мазкур давр адабиёти хассос олим қаламига мансубдир. Тарихий библиографик бадиий очерклар ва қадимий битиклар ҳақида битган китоблари билан ҳам академик Азиз Қаюмов бир «халқ адиби»ча хизмат қилганлигини эътироф этишимиз лозим. Зеро: «Қадимият обидалари», «Алишер Навоий», «Беруний», «Ибн Сино», «Фурқат» асарларида катта олим ва истеъдодли ёзувчи қалами тафаккур дурини тизгани сезилиб туради.

Абдуқодир Ҳайитметовнинг олим ҳақидаги фикрларини эшитиб, академик Музаффар Хайруллаевнинг сўзларини хотирладим «Улуғ Навоий ҳақида таълим берадиган, ваъз ўқийдиган уламоларимиз кўп. Аммо Азиз Қаюмов битта. У Навоий оламига ҳаммадан осонроқ ва яқинроқ йўл олиб боради. Ҳар бир олимнинг истеъдоди, қадр-қиммати, уни кўзлаган мақсадга тезроқ эришиш—маҳсулдорлигидадир.

— Азиз ака, шогирдларингиз ҳақида ҳам икки оғиз гапириб берсангиз?!

— Шогирдларим кўп: Собир Мирвалиев Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби. Маъмура Рашидова фан номзоди, хаттот. Парижда Навоий юбилейи муносабати билан шоир китоби унинг ҳусни хати билан француз ва инглиз тилларида таржимаси қаторида босилган. Турли миллат вакилларидан Бухор Мамедов (қирғиз) фан доктори, Шодмон Воҳидов (тожик) фан номзоди, Ҳамидхон Исломов (уйғур) фан номзоди. Нима десам экан, ўзим ҳам шогирдман, ҳам устозман.

— Бугунги кунда республикамиз ҳаётида истиқлол шарофати билан кечаётган жараёнларни, қилинаётган ишларни қандай баҳолайсиз?

— Ҳар доим мақтов қилган иш эвазига бўлади. Шуни ҳисобга олиб, яхши гапнинг ҳам руҳий озуқа беришини фаромуш этмаслигимиз даркор. Бугунги кунда шаҳримизни безаб турган «Туркистон» театри саройи, Навоий боғи комплекси қурилиши қувончли, тарихда қоладиган савобли ишлардир.

Умуминсоний қадриятларни тиклаш, буюк давлат қуриш йўлида қилинаётган иқтисодий ислоҳотлар мени қувонтиради.

Олимжон БУРИЕВ гурунглашди.

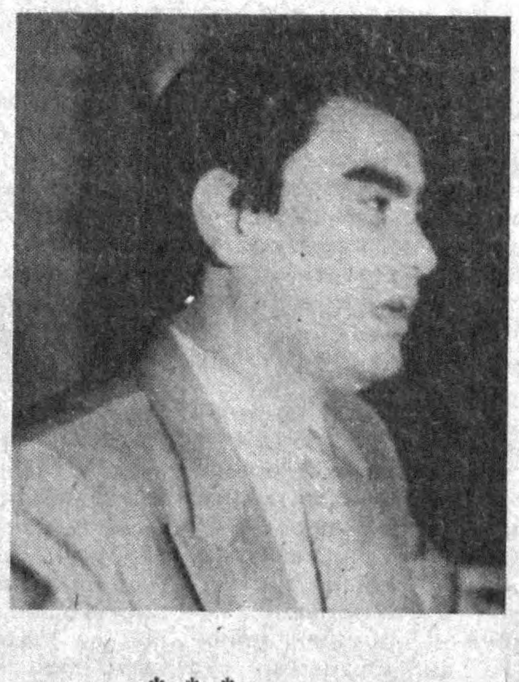

Усмон АЗИМ

МАЙСА КАБИ ЎСДИ ЮРАК

* * *

Севар ёрим, кузги анҳор
Суви монанд тиниқдирсан.
Шамол каби тўзғиндирсан,
Кўнглим каби синиқдирсан.

Менинг қошимда тургайсан,
Талабинг йўқ, сўзинг йўқдир.
Бу жим ғусса қароринда
Ғуссали бир қилиқдирсан.

Баҳор каби шамоллисан,
Оловлисан саратондай.
Қисматимда фақат кузсан —
Сўниқдирсан, сўниқдирсан.

Саволинг—йўқ, жавобинг—йўқ,
Шодлигинг зарра ҳам йўқдир.
Кўзинг ёшга тўлиқдир... Воҳ!
Ўзинг «оҳ»га тўлиқдирсан.

Ғаюрларнинг ғийбатидан
Карахтсан—йиғлагайдирсан —
Оҳ, кичиксан—ёмонликдан,
Яхшиликдан йирикдирсан.

Северим кел, ишқ боғига,
Хазонлар кетмайин токи
Ҳасратлар жонга йўлдошдир—
Тирикдирсан, тирикдирсан.

* * *

Ҳавода учдилар
чинор барглари,
кўчага тушдилар тўзғиб саросар.
Кенгайди дардимнинг
оғриқ ҳадлари —
энди мен қайғуман
Кузга баробар.
Чинор баргларини териб ўйнадинг,
Хазонлиғ дастига
бекитдинг юзни.
Аммо бирор баргни менга
қиймадинг —
ғамгин пичирладинг:
«севаман...
Кузни...»

* * *

Кузнинг ҳазин қўшиқлари
Чорламайди йўлларга.
Боролмайман — бобом ҳоки
Қолган бўм-бўш даштларга.

Юрагимга ботар теран
Кузакнинг жим-жит «оҳ»и.
Бир тепада мени кутар
Падаримнинг арвоҳи.

Йироқдаман — бўшашдими,
Ҳаёт, менсиз совутинг!
Қўлим тегмас — кетиб борар
Дўстнинг интиқ тобути.

Жимирлайди ҳорғин кўнглим
Кузнинг терс гаштларида.
Эгарли от салт кезади
Қуралай даштларида.

У—Бойчибор—мени кутар —
Соғиндим деб кишнайди.
Мени кузда чоҳдан баттар
Қисмат маҳкам ушлайди.

Олисларга бугун боқиб
Ғамгин сўзлар айтгайман.
Насиб этса, олисларга
Хотирада қайтгайман.

* * *

Менинг юрагимдан бошланди
баҳор,
Қор кетди — жонимни ёмғирлар
қучди.
Баҳор хабарини этгани ошкор
Қалбимдан қалбларга турналар
учди.

Бугун кўкка боқиб қолдим
саросар,
Хазонда ғамим кўп — айтгим
келмади.
Менинг юрагимдан учган
турналар —
Менинг юрагимга қайтиб
келмади.

ЁМҒИР ҲАҚИДА БАЛЛАДА

Булутлар кифтида этдим саёҳат,
Осмондан ергача йўлни тарадим.
Учиб деразангга етдим ниҳоят,
Мен—ёмғир! Қарагин, жоним қарагин!

Деразангни чертдим—берилиб чалди,
Кузнинг баётини ҳўл бармоқларим.
Кузак — ғам яратар баҳайбат чолғу,
Гулханида ёнди, воҳ оёқларим.

Деразангни чертдим. Ғуссаларинг мўл—
Сени асрагайлар дунёдан узиб.
Ташқарига қара, ёноқлари ҳўл —
Ойнага юз босмиш соғинчнинг юзи.

Тўрт девор ичинда мендан мосуво,
Яшайсан бир сирни юракка ютиб:
Мендан яширидинг шифт тагига, о —
Деразага ҳайрон пардалар тутиб.

Ташқарига қара! Тенгман тупроққа —
Ҳижрон билан оғир баҳсларга тушдим.
Самони унутдим — келдим сўроқлаб—
Қандай осмонлардан пастларга тушдим!

Мени эшитмаслик мумкинмас... Охир
Эшигинг очилди — кўрдим кўзингни.
Аммо сен жунжикиб, энтикиб оғир
Соябон тагига олдинг ўзингни.

Сен мени севмайсан... Ёмғирман ночор—
Соябон сатҳида бекор уриндим.
Гоҳо этагингга етдим беозор,
Гоҳо этигингга бебахт суриндим.

Сенинг либосларинг қандай чиройли,
Уфурар бўйнингда қандай атирлар:
Борасан—гўёки бир гўзал ойни
Авайлаб чулғамиш ҳарир абрлар.

Ёзлик сургунимда—дилларим пора—

Соғиндим мен сени—юрагим тақир.

Сўра, майда қолган майсадан сўра —

Мен ҳам ёмон ёмғир эмасдим, ахир.

Энди куз севгимни солдим қўшиққа,

Ҳажрингда вужудим тобора равшан...

Манзилга етасан. Ногоҳ эшикда
Мени соябондан силкиб ташлайсан.

Сени остонада қучади биров.
Гул каби ҳидлайди сени — тўймайди.
Ёғаман, ёғаман—равишим йиғлов
Бундан кетай десам соғинч қўймайди.

Кўчада изғирин бўлди аламинг!
Олам — ғаминг тўла бир байтулҳазан.
Деразани тутди туманли таним,
Деразани чертдим:
— Сени севаман!

Оқ учқун танимни ўтди оралаб,
Музлаган лабимга бири қўнди жим:
Тақдир, шу кечада етди қоралаб —
Фожиа етишди чоғи, севгилим!

Умрим тугаяпти — йўқдир дарагинг,
Сенсиз вужудимда қанча тоқат бор!

...Тонгда деразани очдинг. Қарадинг —

Ташқарида қордир, Ташқарида қор.

* * *

Мангулик ҳақида ўйламоқ бекор,
Сўз йўқдир юракда Вақтга чидамли.
Қайга югурмагин—муваққат рўзғор,
Ёлғончи орзулар—тутган оламни.
Туғилмоқ—бахтиёр ибтидоми у,
Ўлим—саодатга сарҳадми машъум!
Ҳаётдан нарида нима бор, ёҳу,
Бор бўлса озодми ва ёҳуд мазлум!
Унда ҳам Вақт шундай оқарми шошқин,
Ногоҳ тўхтамоқнинг йўқми даҳшати!
Қалбни нбрасолиғ этмасми босқин,
Ҳаётдан нарида Ҳаёт абадми!
Гарчи саволингга жавоблар мубҳам,
Ҳамма қўрқувлардан тамом жудоман.
Бирор бир кимсадан қўрқмайман, зотан
Қўрқаман худодан, фақат худодан.
Дилимда саволу дилимда хитоб,
Ҳамма ғуссаларим сиғар бир «оҳ»га.
Зотан, мен ҳеч кимдан кутмайман жавоб,
Саволим Оллоҳга, фақат Оллоҳга.

* * *

Руҳим осмонидан чекинди қуёш,
Туманлар забт этди кўнглим боғини.
Мен ўзим ўзимга бўлгани талош
Кўнглим ичра кирдим сени соғиниб.
Нақадар чексиздир соғинч дунёси!
Унда—ташналикда—ўсар фақат қалб,
Унда—йўқ қувончнинг енгил риёси,
Унда—ёлғон сўзга очилмагай лаб.
Унда юз кўрсатар кутганинг дийдор—
Ҳаётда, ўлимда, ундан ҳам нари..
Висолда—замонга ошиқмоқлик бор,
Соғинчда йўл бордир мангулик сари.

* * *

Кузак кечасида кезди саросар,
Шомдан тонгга қадар тинмади ёмғир.
Оқ чодир тагида мунғайди бесар,
Оёғи жиққа ҳўл мўйсафид Помир.
Кузак кечасида шамоллар юрди,
Ўнгирларга тушди хаслар—талотум.
Худди қўзичоқдай титраниб кирди,
Саксовул тагига фақир Қароқум.
Мен мудом ўзимни кичкина билдим,
Ёмғирда бошпана этдим ихтиёр...
Дунёга сиғмаса агар юрагим,
Менинг гуноҳим йўқ, кузак гуноҳкор.

* * *

Қувондим—вужудим баҳорга тўлди,
Қўл чўздим—кафтимга йиқилди осмон.
Сени бир бор кўрдим—муродим бўлди—
Тирикман—ғамим йўқ, ўлсам—на армон!
О, майин шиддат бор сенинг кўнглингда,
Кўзингда олов бор—беаёв, пинҳон.
Нохос қўлларингни қўйдинг қўлимга—
—Қўрқинчли эмасдир ҳижрон ҳам... Ишон!
Мени қай савдога мангу боғладинг—
Айт, қачон макрингда йитди давроним!
Кўзингга боқдиму бирдан англадим:
Тирикда—ғамимсан, ўлсам—армоним...

* * *

Майса каби ўсди юрак,
Туман каби тўзди юрак.
Ўсди Руҳнинг шамолида —
Вужудимдан ўзди юрак.
Тангрим! Менга бергин тўзим:
Танда—рўзим, руҳда сўзим.
Шамолларда кетган менман,
Шамолларсиз қолган ўзим.
Ўзим—нуқта—заволдирман.
Балки ўзим саволдирман.
Балки ўзим тошдирман, тош
Балки ўзим шамолдирман...

СПОРТ

ЭНДИ «САРБОЗ» ДЕБ АТАЛАДИ

● **БОЗОР иқтисодиётига мослашиш спорт соҳасини ҳам четлаб ўтаётгани йўқ. Спортни ривожлантириш, оммавийлигини таъминлаш, маҳоратли спортчилар сафини кенгайтиришда оталиқ ва ҳомийликка олувчи фирма ва корхоналарнинг хизмати алоҳида аҳамият касб этмоқда.**

Маълумки футбол мухлислари Гулистон шаҳрида «Шифокор» жамоаси борлигини яхши биладилар. Янги мавсумдан бошлаб бу жамоанинг номи ўзгарадиган бўлди. Боиси, шифокорчиларга бундан буён шаҳардаги обрўли «Сарбоз» фирмаси ҳомийлик қилиб, футболчиларга моддий ёрдам кўрсатиб туришни ўз зиммасига олди. Бундай тажриба хорижий юртларда ҳам кенг тарқалган бўлиб, самараси яхши бўляпти.

САФАР ҚОЛДИРИЛАДИГАН БЎЛДИ

● **МАЪЛУМКИ, «Пахтакор» футболчиларини Таиландга бориши ва у ерда Қирол кубоги учун ўтказиладиган халқаро мусобақада иштирок этиши ҳақида хабар қилган эдик. Лекин кўчадаги гап, уйга тўғри келмай қолди.**

Боиси, «Пахтакор» жамоаси бошлиқлари Ҳиндистон сафари чоғида таиландлик ҳамкасабалари билан келишиб, уларнинг юртига боришга розилик бергандилар. Зеро, шу пайтгача «Пахтакор» жамоасининг Таиланд мусобақасида иштирок этиши ҳақида расмий ҳужжат-таклиф қоғози юборилмади. Лекин, пахтакорчилар мавсумга шайликни пухталаш ниятида Покистон ё Эронга боришни мўлжаллашмоқда.

НУФУЗИ ОРТИБ БОРМОҚДА

● **КЎПГИНА спорт турлари қатори мамлакатимиз қўл тўпи усталарининг ҳам халқаро майдондаги обрўси ортиб бормоқда.**

Спортнинг бу тури бўйича ўтган йили «Мустақиллик кубоги» учун ўтказилган халқаро мусобақа оммавийликни таъминлаш ва маҳоратни оширишда аҳамият касб этди. Умуман олимпиадаолди баҳслари ҳамиша муросасиз бўлади. Шу боисдан бўлса керак, «Мустақиллик кубоги» учун навбатдаги мусобақада иштирок этиш учун ҳозирданоқ Япония, Туркия, Эрон каби мамлакатлардан таклифлар тушмоқда.

ФАХРЛИ ЎРИН

● **ҲИНДИСТОНДА чим хоккейи бўйича ўтказилган анъанавий халқаро мусобақа ўзига хос спорт байрамига айланди.**

«Индира Ганди олтин кубоги» учун Амритсар шаҳрида ўтказилган бу галги мусобақада Жанубий Корея, Италия, Қозоғистон ва Ўзбекистон каби яшил майдонда хоккей ўйнаш оммавийлашган мамлакатларнинг терма жамоалари ўзаро куч. синашдилар. Мамлакатимиз хоккейчи қизлари чавгон ўйнатиш баҳсларида маҳорат кўрсатишга ҳаракат қилдилар. Улар биринчи учрашувни Италия жамоаси билан ўтказиб, 2:0 ҳисобида устун келишди. Фақат ҳал қилувчи ўйинларда имкониятлар бой берилиб, хоккейчиларимизга фахрли учинчи ўрин насиб этди.

ҚУТЛОВ

Азиз ва меҳрибон

Икром ҲАМРОЕВ!

Сизни таваллуд топган кунингиз билан чин юракдан муборакбод этамиз. Ҳамиша соғ-саломат, фарзандларингиз бахтига омон бўлинг!

Самимий эҳиром ила
ШОҲИСМОИЛОВЛАР
оиласи.

ЎТГАНЛАРНИНГ ОХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН

Тошкент Давлат юридик институти жамоаси, институт ходими Б. Жалоловга отаси **Абдуғани ЖАЛОЛОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш муҳандислари институти жамоаси «Гидротехника иншоотлари» кафедраси мудири, профессор Машариф Рўзиметович Боқиевга укаси **Отабой БОҚИЕВнинг** бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ»

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир: Азим СУЮН.

Таҳрир ҳайъати: Абдулла ОРИПОВ, Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ, Азиз НОСИРОВ, Аслиддин БОЛИЕВ (масъул котиб), Зиёд ДАВРОНОВ, Ислом ШОҒУЛОМОВ, Каримжон РИХСИЕВ, Миршароф МУҲСИМОВ, Олимжон НАЗАРОВ, Тўхтамурод ТОШЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Осиё бозори» иловаси учун масъул), Шоқосим ШОИСЛОМОВ, Шуҳрат ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари).

Мафкура ишлари ва партия ҳаёти бўлими — 33-21-43.
Иқтисодиёт бўлими — 33-47-80, 32-54-27.
Парламент фаолияти ва ҳуқуқ бўлими — 33-54-55, 32-26-70.
Адабиёт, фан ва маданият бўлими — 33-07-20, 32-57-19.
Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 33-11-49, 33-76-04.
Ахборот ва спорт бўлими — 33-12-56, 32-55-16.
Тижорат, эълонлар — «Осиё бозори» редакцияси — 33-41-89, 32-55-70, 33-38-55, 32-54-12.
Шароф Рашидов фонди — 33-34-69, 33-20-36.
Қабулхона — 33-65-45, 32-55-15.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ

Андижонда — 4-48-85;
Бухорода — 3-96-12;
Гулистонда — 2-26-22;
Жиззахда — 3-46-24;
Навоийда — 3-74-76;
Наманганда — 6-43-43;
Нукусда — 4,44-62;
Қаршида — 3-25-79;
Қумқўрғонда — 52-624;
Самарқандда — 35-22-90;
Урганчда — 6-72-60;
Фарғонада — 6-37-16.

● Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000120.
Газета офсет усулида А—2 форматида босилади.
Ҳажми 3 босма табоқ.
Босишга топшириш вақти — 21.00.
Г—687. тир. 82.747. топширилди —
Навбатчилар: Н. ШАКАРОВ, М. МИРФАЙЗИЕВ.

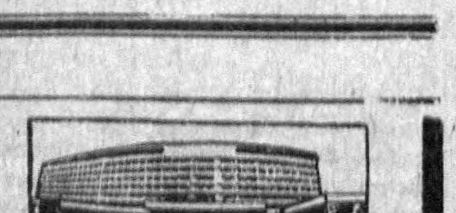

МАНЗИЛИМИЗ: 700083. ТОШКЕНТ, ГСП, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили «БуюкТурон» кўчаси 41-уй. топширилди 20.00. 1 2 3 4 5 6.